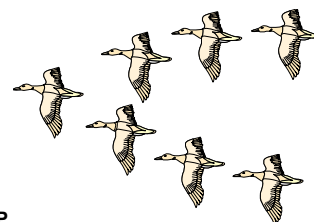

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 46, APRIL 2022

Inhoud

Vooraf.....	3
Het jubileumjaar 2021 van BMP-Plot Groote Gat e.o. (plotnr. 0148).....	4
Recensie “Thuisvogels”	8
De najaarstrek 2021 over trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard.....	10
Resultaten roofvogelinventarisatie broedseizoen 2021	12
Afscheidstournee in de Sliedrechtse Biesbosch.....	15
De Kauw	17
Verslag Huiszwaluwenproject Hoeksche Waard 2021.....	18
Verslag Oeverzwaluwenproject Hoeksche Waard 2021.....	22
Sperwer refereert muizenmenu.....	23
Resultaten roofvogeltelling Hoeksche Waard in januari 2022.....	25
Post uit Zweden!	28
Waarnemingen van schaarse en zeldzame vogels in de Hoeksche Waard in 2021.....	33

Bijlagen

- ❖ Bijlage 1: Aantal broedparen/territoria in het BMP-plot Groote Gat e.o. (plotnr. 0148) in het tijdvak 1982-2021.
- ❖ Bijlage 2: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in Huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987-2021.
- ❖ Bijlage 3: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in Oeverzwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 2000-2021.
- ❖ Bijlage 4: Uitkomsten roofvogeltelling Hoeksche Waard in januari 2022.
- ❖ Bijlage 5: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard in de winters 1983-2022.
- ❖ Bijlage 6: Notulen van de bijeenkomst van de vogelwerkgroep d.d. 28 oktober 2021.
- ❖ Bijlage 7: Meetnet Agrarische Soorten in Zuid-Holland 2017-2021.
- ❖ Bijlage 8: Adressenlijst Vogelwerkgroep Hoeksche Waards Landschap.

Vooraf

MARIANNE VAN DER WAAL

Op het moment dat ik dit schrijf is het al dagen lekker voorjaarsweer met veel zon en een aangenaam temperatuurtje. Dat alleen al geeft een heerlijk lentegevoel. Mijn bezoek aan de Brabantse Biesbosch deed daar nog een schepje, liever gezegd een reuze schep, bovenop met aantallen Grutto's waar ik alleen maar van kon dromen. Sovon telde er een paar dagen voordat ik er was meer dan 4.000 en daarna zijn er nog veel meer bijgekomen.

Toen er een Zeearend overvloedig gingen ze allemaal de lucht in. Ongelofelijk wat een schouwspel! Gigantische zwermen zoals bij Spreeuwen maar nu van Grutto's met de Zeearend er dwars doorheen jagend.

De Biesbosch is ook het uitgelezen biotoop voor de Veldleeuwerik. Overal hoorde je hun uitbundige zang. Bestaat er een mooiere lentebode dan een Veldleeuwerik recht boven je, tegen de strakblauwe hemel?

Een paar dagen eerder was ik met Dick op pad om bij de boeren, waar we elk jaar de weidevogels in de gaten houden, te kijken of de Kieviten alweer gearriveerd waren. Er werd al volop gebalst en dat betekent dat we weer aan de bak moeten met stokjes en nestmandjes.

Nu nog wachten op de Grutto's in het Oude Land, als die zijn aangekomen is voor mij het nieuwe seizoen pas echt begonnen.....

Elke vogelaar heeft zo zijn (of haar) eigen favoriet als lentebode, de één gaat uit z'n dak bij de eerste Boeren- of Huiszwaluw, de ander wordt heel blij van de eerste roepende Koekoek of het lied van de Blauwborst en roofvogelliefhebbers kijken gespannen uit naar de terugkeer van de Visarend. Kortom er breken weer mooie tijden voor ons aan.....

Toen wij elkaar eind oktober op de najaarsbijeenkomst weer konden ontmoeten had ik niet verwacht dat we een paar weken

later weer in lockdown zouden zitten en ook de Delta-excursie voor de tweede keer niet door kon gaan. Gelukkig is er inmiddels veel meer mogelijk en kunnen we weer met elkaar op pad. Er ligt nog een plan om als een soort verlate Delta-excursie in april of mei, of misschien in september, een vogeltrip te organiseren. Op de bijeenkomst van 7 april zullen we dat bespreken.

Nu het er naar uitziet dat we de pandemie achter ons gelaten hebben is het wel heel wrang dat onze blijdschap en opluchting daarover maar heel kort duurde. Het verschrikkelijke drama dat zich afspeelt binnen Europa, de brute inval in Oekraïne met duizenden doden en miljoenen mensen op de vlucht, laat niemand onberoerd. Ik kan dit helaas niet onbenoemd laten, zoveel leed overschaduwde ook ons bestaan. Ik hoop van harte dat als jullie dit lezen er inmiddels een einde gekomen is aan de strijd en er voor de Oekraïense bevolking weer wat hoop gloort....

Hoe dik deze 'In Vogelvlucht' dit keer uitgevallen is: geen idee! Ik heb aardig wat bijdragen langs zien komen maar er zijn ongetwijfeld inzendingen die ik gemist heb. Bert-Jan heeft er vast weer iets fraais van gemaakt. Daarvoor mijn hartelijke dank en ook mijn dank aan iedereen die eraan meegewerkt heeft, op welke manier dan ook!

Veel leesplezier!

PS: Graag attenderen wij u op het in bijlage 7 opgenomen MAS-rapport 2021.

❖ **Bijlage 7: Rapport Meetnet Agrarische Soorten in Zuid-Holland 2017-2021.**

1. Luchtfoto van het Groote Gat e.o.

Het jubileumjaar 2021 van BMP-Plot Groote Gat e.o. (plotnr. 0148)

LODEWIJK OUWENS & ROB TER HORST

Het Groote Gat en omgeving wordt door ons sinds 1982 jaarlijks op broedvogels geïnventariseerd en de resultaten zijn vanaf 1984 ingebracht in het landelijke BMP-project van Sovon. Dit was dus ons 40e jaar!. Om dat te vieren hebben we dit jaar een extra groot aantal bezoeken aan het gebied gebracht. Op 17 mei werden we daarvoor door de nieuwe, en alweer vertrokken, boa van SBB getraakteerd op een officiële waarschuwing wegens 'het hinderen van de beheerder'. Voor een meer prozaïsche

beschrijving van onze belevenissen in dit vreemde coronajaar zie het blog dat Lodewijk daarover in het voorjaar van 2021 geschreven heeft.

Inventarisatiegebied

Het BMP-plot ligt in de polder Groot-Zuid-Beijerland in het zuidwesten van de Hoeksche Waard en heeft een oppervlakte van ruim 150 ha. De kern van het plot wordt gevormd door het gelijknamige SBB-reservaat van ongeveer 35 ha. Verder omvat het plot de Vissersvliet, de Kom, de omringende akkers en wat bebouwing langs de dijk. De westgrens ligt op het Zwartsluisje, de oostgrens op de Kraagweg en de noord- en de zuidgrens op de (verlengde) kavelpaden in de akkers. Voor een uitgebreide beschrijving van het plot zie In Vogelvlucht 42 van maart 2020.

Inventarisatie en interpretatie

Er werden tussen 20 februari en 10 juli in totaal 19 volledige bezoeken aan het plot gebracht, plus nog wat aanvullende bezoeken vooraan bij het Zwartsluisje en vanaf de Kraagweg. De waarnemingen zijn geïnterpreteerd volgens de criteria van Sovon (Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek, 2016). Vanwege het grote aantal bezoeken zijn we bij soorten waarvoor slechts één geldige waarneming wordt vereist, wat kritischer geweest.

Weer en beheer

Het weer vloog in het voorjaar alle kanten op. In de tweede week van februari werd het ineens winter met veel sneeuw en ijs. Er kon zelfs een paar dagen op het Groote Gat geschaatst worden. Vanaf half februari brak het voorjaar aan met ongewoon hoge temperaturen. Maart was nog vrij normaal, maar wel aan de droge kant. April en mei waren echter uitzonderlijk koud en mei was bovendien zeer nat. In juni werd het weer recordwarm, maar bleef het nat.

Deze weersomstandigheden hebben ongetwijfeld hun weerslag gehad op de broedresultaten. Op de akkers binnen het plot was er veel verstoring door allerlei landbouwactiviteiten. Eind mei en begin juni

draaiden er continu trekkers om het water weg te pompen. Voor het eerst in al die jaren werden er op de akkers-zuid tulpen gekweekt. Dit trok weliswaar veel bekijks, maar geen Gele Kwikstaarten. Langs de Kraagweg was een groot perceel met luzerne ingezaaid, dat gedurende het broedseizoen tweemaal werd gemaaid. Verder was het business as usual. Voorafgaand aan het broedseizoen was zoals gewoonlijk een deel van de wilgen langs de zuidrand van de kreek geknot en door SBB op rillen gezet, waarvoor chapeau! De natuurvriendelijke oever langs de noordkant van de Vissersvliet was in de wintermaanden over bijna de hele lengte gemaaid, evenals de helft van de oevers van het helofytenfilter.

Soorten, aantallen en trends

Algemeen

Eerst maar even een droge samenvatting van de resultaten in 2021.

Het totaal aantal soorten kwam uit op 65 en dat waren er zes meer dan in 2020. Met de bijna onvermijdelijke Halsbandparkiet konden we één nieuwe soort bijschrijven. De Graspieper liet voor het eerst sinds 1982 helemaal verstek gaan. Dodaars (voor het laatst in 2008), Blauwe Reiger (2018), Nijlgans (2018), Havik (2017) en Staartmees (2012) waren weer terug.

De top drie werd zoals gewoonlijk gevormd door Kleine Karekiet, Wilde Eend en Rietzanger met respectievelijk 75, 65 en 59 territoria of broedparen. Het totaal aantal steeg naar 504. Alleen in 2006-2008 en 2011 kwamen we hoger uit, maar toen zat er langs de Vissersvliet nog een kolonie Oeverzwaluwen.

Water- en moerasvogels

Over het algemeen was het voor de water- en moerasvogels een goed jaar.

Voor de tweede keer in de historie konden we de Dodaars als broedvogel noteren, ditmaal in de poel langs de Vissersvliet. De Fuut evenaarde met zes broedparen zijn maximum.

De Roerdomp was voor het vierde achtereenvolgende jaar luid en duidelijk aanwezig in het helofytenfilter. Tot onze verrassing vestigde zich na twee jaar afwezigheid weer een kleine kolonie van de Blauwe Reiger in het Otterbos. Het begon eind maart en begin april zaten er zes nesten. Half mei ging het helaas mis en bleek de kolonie verlaten. Dat was in 2018 ook gebeurd. Het blijft gissen, maar de meest voor de hand liggende verklaring is nu toch wel het koude weer.

En dan de Grauwe Gans. Soms denk je dat je met een hoge bezoekenintensiteit alles wel zo'n beetje hebt. De afgelopen jaren schatten we het aantal broedparen, op basis van het aantal actieve paren, nestvondsten en paren met kleine pullen, op hooguit 20 en dit jaar leek het allemaal niet veel anders. Ronduit ontnuchterend was dan ook de mededeling van Dick van Houweligen dat SBB op 23 maart maar liefst 48 (!) nesten met 325 eieren had 'behandeld'. Deze actie sorteerde wel enig effect. Er waren minder paren met pullen en opmerkelijk veel paren met hele kleine tomen. Er werden tot half april echter ook nog nieuwe nesten gevonden, dus kennelijk waren er wat vervolglegels. Volgens onze methode kwamen we uiteindelijk op 13 paar, wat er toch zeven minder zijn dan in 2020.

De Bruine Kiekendief was opnieuw met 2 paar aanwezig. Beide paren waren succesvol, en werden begin juli met tenminste twee jongen gezien. Eén van beide paren bestond uit een adult ♂ en een 2e KJ ♀.

De Wilde Eend maakte onverwacht een grote sprong voorwaarts van 45 naar 65 'broedparen'. Het blijft een moeilijk te tellen soort, maar er waren er duidelijk meer dan in voorgaande jaren. De Slobeend bleef opnieuw steken op het minimum van drie. De in de Hoeksche Waard vrij zeldzame Tafeleend kwam eveneens op drie uit. Begin juni zagen we twee ♀♀ met pullen.

2. Cetti's Zanger op de Tiendgorzen. De soort kende in het Groote Gat een tegenvallend jaar. Nieuwendijk, september 2019, Bert-Jan Luijendijk.

De rietvogels deden het dit voorjaar uitstekend. Voor de Kleine Karekiet konden we met 75 territoria een nieuw maximum noteren en de Rietzanger bereikte met 59 territoria de een na hoogste score ooit (maximaal 78 in 2011). Ook Bosrietzanger en Rietgors deden met respectievelijk 16 en 21 territoria goed mee. De Cetti's Zanger had door de kortstondige kou in februari toch een tik gehad en viel terug van negen naar vier.

Zoals gewoonlijk werden er na half april geen Waterrallen meer in het gebied gehoord. Het blijft toch vreemd dat deze soort zich maar niet als vaste broedvogel weet te vestigen (voor het laats in 2010). Ook Snor en Sprinkhaanzanger werden, evenals in 2020, niet vastgesteld.

Bos- en struweelvogels

De meeste soorten zaten min of meer op hun gebruikelijke niveau, met enkele uitschieters naar boven of naar beneden.

De Havik was na drie jaar terug van weggeweest. Het horst bevond zich op dezelfde plek als in 2017, maar is mogelijk mislukt. Eind mei werd

hier voor het laatst een alarmerend ♂ gezien, maar van jongen op of rond het nest verder geen spoor. Met de Buizerd was het dit jaar een drukte van belang. Ons vaste paar zat weer in het Otterbos en was succesvol met twee jongen. Langs het Zwartsluisje werd gedurende het hele broedseizoen een tweede paar waargenomen, dat vermoedelijk ergens in de dijkbeplanting heeft genesteld. Bovendien kwam ook het paar van de Dromweg regelmatig even buurten, zodat er soms zes exemplaren tegelijk in het plot waren. Gedurende het hele broedseizoen werden er af en toe Torenvalken in het plot gezien, met als 'hoogtepunt' half april een paring in het populierenbosje vooraan. Vermoedelijk was dit het paar dat meestal in de boomgaard tussen het Zwartsluisje en de Lange Eendragtsweg broedt.

Het aantal Houtduiven schommelt al sinds de eeuwwisseling rond de 10 (maximaal 32 in 1986). De Groene Specht was zeer actief in het populierenbosje vooraan en in de dijkbeplanting.

De Tuinfluiter deed het met drie territoria opnieuw vrij matig en de Zwartkop halveerde zelfs van zes naar drie. Koolmees en Vink evenaarden hun maximum met respectievelijk acht en zeven territoria. Leuk was het vierde broedgeval van de Staartmees (eerder in 2004 en 2011-2012).

De Roodborsttapuit was opnieuw met drie paar aanwezig. De Spotvogel hield stand met één territorium in het Otterbos. Met veel duw- en trekwerk kwamen we nog tot drie territoria van de Fitis, maar eerlijk gezegd was er daarvan maar één echt actief. Het blijft toch een raadsel wat er met deze soort aan de hand is (maximaal 12 in 2005). De Kneu ging van één naar vier territoria, met ook veel zangwaarnemingen in het reservaat zelf.

Akker- en weidevogels

Voor de meeste soorten was het een waardeloos jaar. Zoals al vaker gezegd is er van weidevogels eigenlijk geen sprake meer, want alles zit tegenwoordig op de akkers.

De Scholekster handhaafde zich met twee paar, met nog een derde paar net buiten het plot langs de Kraagweg. Eind juni liep op het pas gemaaide luzerneveld een paar met twee bijna volgroeide jongen. Voor de Kievit was het weer kommer en kwel, met acht territoria het op één na laagste aantal uit de hele reeks (minimaal zes in 2019). Wat nog resteert, is een cluster op het centrale deel van akkers-noord, dat dit voorjaar meer dan anders werd geteisterd door allerlei landbouwgedoe. Een lichtpuntje was dat hier eind mei (!) een paartje met pullen werd gezien, dus kennelijk is er soms toch nog enig broedsucces. Dat het nog slechter kan bewees de Graspieper. Ondanks intensief zoeken kon er voor het eerst sinds de start van onze tellingen in 1982 geen enkel territorium worden vastgesteld! De Veldleeuwerik bleef steken op drie territoria en de Gele Kwikstaart deed het nog redelijk met acht. Patrijs (voor het laatst in 2008, en in de directe omgeving in 2013), Grutto (2011) en Tureluur (2014) lieten het, zoals bijna verwacht, helemaal afweten en ook de Kwartel gaf geen sjoegje.

Vogels van bebouwing

De Holenduif neemt langzaam in aantal toe en had nu 4 territoria, met onder meer een nest onder het dakbeschot van IJclub "De Winterkoning". De Turkse Tortel had weer eens een territorium aan de goede kant van de grens. En je kon er op wachten, er zat gedurende het hele seizoen een paartje Halsbandparkiet in de tuin van Zwartsluisje 8.

De Huiszwaluw-kolonie op Zwartsluisje 4 viel terug van 12 naar vier paar. De oude nesten waren in verband met schilderwerkzaamheden verwijderd. Door een misverstand is de Boerenzwaluw-kolonie in de paardenstallen op hetzelfde adres weer niet geteld. Op basis van het aantal rondvliegende exemplaren in juni werd het aantal paren geschat op acht.

Spreeuw, Ringmus en Huismus deden het met respectievelijk vijf, vijf en acht territoria heel goed. De Spreeuw evenaarde zijn maximum uit 2020 en de Huismus kwam zelfs tot het hoogste aantal ooit. Op 21 april zong er op het dak van IJclub "De Winterkoning" kortstondig een ♀-type Zwarte Roodstaart.

Andere waarnemingen

Tijdens de broedinventarisaties hadden we in het gebied natuurlijk ook een aantal leuke waarnemingen van niet-broedvogels, waarvan twee nieuw voor het Grootte Gat e.o. Op 21 maart zat er op de akkers-noord een subadulte Zearend en op 20 mei zong er in de knotwilgen langs de zuidrand van de kreek een Gekraagde Roodstaart. Vermeldenswaard zijn verder drie Nonnetjes en een Smelleken op 20 februari, een Boomvalk op 25 april, een Bokje op 17 maart, een IJsvogel op 4 april en een Paapje op 9 mei.

Ook de afdeling 'dead meat' was goed vertegenwoordigd. Door een omwonende werd verteld dat er in februari een IJsvogel tegen haar raam was gevlogen. Langs het vlonderpad naar de observatiehut lag begin mei een dode Kerkuil. Merkwaardig was de vondst van een geschoten Nijlgans met kleurringen bij de poel langs de Vissersvliet. Beide poten waren afgebeten of afgesneden en de ringen lagen er naast. De vogel bleek op 7 januari 2019 in Kanegem in

België geringd, dat ligt ergens in de driehoek Brugge-Gent-Kortrijk.

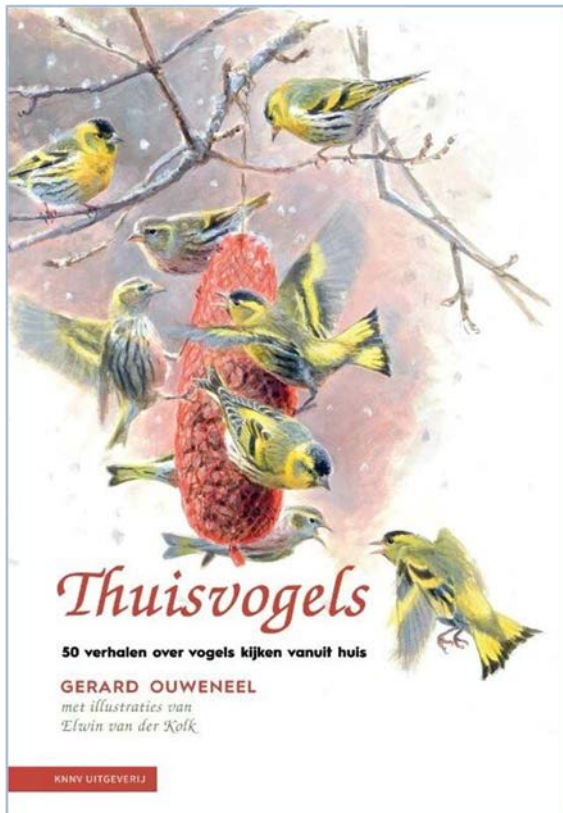
Intrigerend was de mededeling van een visser dat hij in de Kom een Bever had gezien.

❖ **Bijlage 1: Aantal broedparen/territoria in het BMP-plot Groote Gat e.o. (plotnr. 0148) in het tijdvak 1982-2021.**

••

Recensie “Thuisvogels”

REMCO VAN BEEST

3. Cover van *Thuisvogels - 50 verhalen over vogels kijken vanuit huis*.

Het boek ‘Thuisvogels’ is de zoveelste loot aan Ouweneels stam met opnieuw tekeningen gemaakt door Edwin van der Kolk.

Na het lezen van de eerste verhalen bedacht ik mij dat ‘Standvogels’ met als ondertitel of ‘Thuisblijvers’ ook wel een aardige titel was geweest. De tekst op de achterflap beschrijft

namelijk dat Gerard diverse mensen heeft gesproken over hun plezier aan tuinvogels, die zich als gevolg van het verplichte thuiswerken door de corona-epidemie steeds meer in de aandacht mochten verheugen.

Maar degene die vreest voor 50 verhalen uitsluitend vanachter het tuinraam in Maasdam en omgeving kan ik geruststellen. Want de definitie van “thuis” c.q. “tuin” wordt door Gerard gelukkig behoorlijk opgerekt wat de variatie in de verhalen ten goede komt. Dat oprekken van die definitie gebeurt zowel geografisch - wat internationale belevenissen in bijvoorbeeld Papua mogelijk maakt - als ook verticaal, waardoor de vele kubieke meters lucht boven de tuin ook ‘mee tellen’; wat dan weer ruimte schept voor een intrigerend verhaal over ‘Nocmiggen’, waarin Bert-Jan Luijendijk natuurlijk niet mag ontbreken. Dat blijft voor Hoeksche Waardse vogelaars natuurlijk een leuk extraatje in de boeken van Gerard, het feit dat verschillende opgevoerde hoofdpersonen bekenden zijn in onze “scene”.

Dat de omvang van een tuin er niet per se toe doet, blijkt wel uit “zomaar een tuintje in Hoogwoud” (met Roodkeelnachtegaal!) of het plezier dat een dame beleeft aan haar balkon in de Amsterdamse Jordaan tijdens verplicht thuiswerken in corona-tijd.

Dat Gerards tekst soms wat bloemrijk en ‘klassiek’ is (zo moest ik zelf even nadenken over het voltooid deelwoord van ‘ontveinzen’...) of dat hij veel over ‘vroeger’ schrijft, leest vast niet als een verrassing. Fijn daarbij vind ik het om vast te stellen dat hij zich (vaak in dezelfde alinea) zowel bekommert om de huidige stand van (vogel-)zaken en hoe het de vogel kijkende jeugd moet vergaan, als ook het positieve benadrukt, zoals de ontwikkeling van de roofvogelstand. In en om Maasdam broeden inmiddels 6 roofvogelsoorten zo valt te lezen! Over jeugd gesproken! Het belang van een enthousiasmerende mentor, zoals in geval van de auteur ene meester Jansen, beschrijft Gerard met warmte; want welke meester gaat er nu met je op de fiets op zoek naar een Grauwe

Vliegenvanger?! En ach, dat zo'n mentor dan Grote en Kleine Bonte Specht eens door elkaar haalt, is hem dan snel vergeven...

Ook binnen de krappe definitie van een Vreewijkse of Maasdamse tuin valt overigens genoeg te beleven, getuige de verschillende verhalen die Gerard serveert. De variatie gaat van voercampagnes (met muizen en daardoor echtelijke discussies als bonus...), vijverperikelen (met een Goudwindes doorslikkende Blauwe Reiger) tot het ringen van een Grote Gele Kwikstaart tijdens de Kerstdagen; en nog steeds zijn we de tuin niet uit! Het belang van een tuinvijver komt overigens regelmatig terug, al leidt het soms ook tot jaloezie bij Gerard op zijn Texelse vriend Adriaan, die terloops meldde een Hop en een Sperwergrasmus al badderend bij hem thuis te hebben aangetroffen...

De schrijver schroomt ook niet om soms zijn diepere zielenroerselen aan het papier toe te vertrouwen wat een leuk inkijkje geeft in zijn vogelvoorkeuren; of die voor katten, want tot die schepsels verhoudt Gerard zich op enigszins ambivalente wijze. Zolang katten jaarlijks nog miljoenen (tuin)vogels doden, is het verhaal 'Katten kunnen wij niet dulden' mij persoonlijk in ieder geval uit het hart gegrepen.

Zoals een Rotterdammer betaamt heeft Gerard weinig op met Nijlganzen maar ook (teveel) Eksters, TuTo's en Kauwen kunnen op weinig waardering rekenen. Nee, dan Zanglijster, Spotvogel of Grauwe Vliegenvanger! Die laatste soort komt in ten minste 3 verhalen terug en Gerard moet er iedere zomer een aantal gezien hebben – al valt dat in de Hoeksche Waard niet altijd mee zo valt te lezen. Ik zou Gerard namens het BMP-team van de Esscheplaat dan ook hartelijk willen uitnodigen om op het juiste moment een kort stukje in 'West' mee te lopen, want beide soorten zijn daar binnen 100 meter van elkaar te vinden, nog steeds!

Want gelukkig 'mogen' we alweer een tijdje de tuin uit, al valt er in en om het huis ook genoeg te beleven, want zoals Gerard adviseert in het gemakkelijke verhaal 'Papa, er staat een ooievaar bij de vijver..!':

"Kijk en luister altijd intensief en geduldig naar wat er zich in uw tuin of balkon aan vogels afspeelt."

Waarvan acte!

Naar aanleiding van: G.L. Ouweneel, 2022.
Thuisvogels – 50 verhalen over vogels kijken vanuit huis. KNNV Uitgeverij, Zeist.

De najaarstrek 2021 over trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard

MENNO KORBIJN

Terugkijkend op het afgelopen seizoen bleek het zeker wat totaalaantallen (191.000) betreft een topjaar. Alleen in 2011 zagen we in totaal meer vogels (234.000) over heel de herfst.

Daarnaast was er van een aantal soorten flinke beweging waar te nemen die zeker niet elk jaar te zien is zoals die van Gaai, Pimpelmees, Keep en Sijs.

September

Meestal wordt er in het laatste weekend van augustus afgetrapt met de eerste telling, maar de weersomstandigheden in dat weekend waren zodanig (grijs, bewolkt en noordenwind) dat het voorspelbaar slecht zou zijn en daarom was de eerste telling van 2021 op 5 september met als hoogtepunt 2 Visarenden, waarvan 1 al ver aan

de Noordkant van de telpost opgepikt kon worden en lang gevolgd kon worden.

Op 6 september leek het er op dat er goede omstandigheden zouden zijn voor reigertrek in de avond, maar eenmaal op de telpost aangekomen viel de wind weg en bleef het uiteindelijk bij 1 hoog overtrekkende Blauwe reiger, de bijvangst van drie Reuzensterns was duidelijk het hoogtepunt.

Voor de rest bleef het, zoals meestal in september, vrij rustig al werden al wel de eerste contouren zichtbaar van mooie Gaaientrek. Vooral de laatste telling op de 26e was memorabel met grote groepen Gaaien vaak recht over de telpost heen. Uiteindelijk kwamen we uit op 571 Gaaien; een nieuw telpostrecord.

Oktober en november

Oktober kenmerkte zich door in het algemeen goede omstandigheden met veel wind uit Zuidwest, maar het weer was vaak van dag tot dag sterk verschillend.

De eerste telling in oktober werd vooral aangenaam door een ter plaatse zijnde

4. 2021 was een topjaar voor Kepen op de Trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard. De gefotografeerde Kepen waren onderdeel van één groep van circa 250 Kepen. Haringvlietbrug, november 2021, Bert-Jan Luijendijk.

Bladkoning, verder nog 2 Smellekens en een opvallend late Gierzwaluw.

Op de eerste zaterdag in oktober, traditioneel het decor van de Euro Birdwatch, vlogen er nog volop Gaaien (355), wat Zwarte Mezen (20) en verder al wat meer aantallen van Vinken en Graspiepers.

Opvallend waren verder nog in de eerste week van oktober de aantallen Lepelaars met een nieuw dagrecord op de 4e met 54 exemplaren, wat de dag erna gelijk alweer verbroken werd toen er 74 geteld werden.

Leuk nog in deze periode was de eerste Europese Kanarie van het seizoen en ook forse groepen Kepen vanaf de 7e.

Rondom het tweede weekend van oktober was er een periode met rustig weer en oostenwind wat voor het trekken op deze locatie niet het optimale weer is.

Vanaf 12 oktober werd het beter; mede door de talrijke buien vloog het prima met vooral Koperwieken en ook de eerste Beflijsters.

Op de 13e trok een leuke groep Rotganzen (2e waarneming ooit op de telpost) over en dan ook weer een aantal Beflijsters.

Met name in de tweede helft van oktober zitten er veel goede dagen bij met op de 16e volop Vinken, Kepen en Sijzen en als bonus een Europese Kanarie fraai laag over.

Ook de 17e is het onderhoudend met minder Vinken maar meer Mezen en als krenten onder andere een Geelgors en vier Koereigers.

Op 18 oktober was er sterke trek van Mezen te zien met vaak op opvallende hoogte (schatting 50 tot 100m hoogte) grote groepen Pimpelmezen en dus niet de gebruikelijke trek voor deze soort op maximaal boomtophoogte. Naast alle mezen was natuurlijk ook het invallen van 12 Koereigers bij de telpost mooi om mee te maken.

De dag erna met een druilerig weertype ineens een ander beeld op de telpost; het waren nu Koperwieken die massaal overvlogen.

De vier resterende teldagen in oktober na de 20e, waren prima tellingen met elke dag mooie aantallen Appelvinken, Boomleeuweriken en nog steeds volop Pimpelmezen en Sijzen.

In November is de koek duidelijk op. Er wordt nog op 3 dagen geteld, waarop het allemaal vrij rustig blijft.

Top 10 2021

Onderstaande tabel geeft de jaartotalen weer van de 10 meest vaak genoteerde soorten gedurende het najaar van 2021.

Top 10 – jaartotalen seizoen 2021		
1.	Koperwiek	51.770
2.	Vink	49.521
3.	Spreeuw	32.902
4.	Pimpelmees	10.614
5.	Keep	8.223
6.	Sijs	8.057
7.	Graspieper	5.271
8.	Houtduif	4.567
9.	Veldleeuwerik	2.634
10.	Zanglijster	2.589

[5. Overzicht van de 10 meest getelde vogelsoorten over de trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard gedurende het telseizoen 2021.](#)

Verder nog opvallend dit seizoen:

- Dagrecord Beflijster met 19 exemplaren op 23 oktober, verder met 42 vogels ook het hoogste jaartotaal ooit;
- Dagrecord Keep met 1.417 exemplaren op 24 oktober. Alle top 3 dagen van Keep dateren nu uit 2021, ook hoogste jaartotaal ooit met 8.223 stuks;
- Appelvink met 20 exemplaren op 29 oktober (2e dag ooit);
- Kauw met 753 exemplaren op 24 oktober. Dagen met meer dan 500 Kauwen zijn de laatste jaren zeldzaam;
- Pimpelmees hoogste jaartotaal ooit. Vorig jaarmaximum stamt uit 2008 met toen 8.118 vogels.

Dankwoord

Hierbij wil ik alle medetellers nog bedanken voor de bijdragen aan de tellingen.

Resultaten roofvogelinventarisatie broedseizoen 2021

MARTIN MOLLET

2021 was geen goed broedseizoen voor de Hoeksche Waardse roofvogels: als we de resultaten voor 2021 inkleuren met groen voor positief en rood voor negatief ten opzichte van vorig jaar dan valt vooral de grote hoeveelheid rood op, zie met name de tabel voor Oost Hoeksche Waard (het deel met de meest constante onderzoeksinspanning) verderop.

Alles wijst erop dat de veldmuizenstand in het begin van het jaar laag was en later beter werd: het enige Torenvalk nest met 5 jongen begon met de eileg op 17 mei (de 2-na-laatste van dit jaar) en de uilenwerkgroep merkte op dat de kerkuilen later begonnen.

6. De man van het succesvolle broedpaar van de Korendijkse Slikken op jonge leeftijd boven het Krammer nabij Oude-Tonge. Oude-Tonge, december 2016, Martin Mollet.

Opvallende ontwikkelingen

Bij nadere beschouwing van de tabellen springen er een aantal zaken in het oog:

Een Zeearend in West! Op de punt van de Korendijkse Slikken broedde dit jaar voor het eerst een zeearendenpaar. Er zijn 2 jongen gezien maar uiteindelijk is er één groot geworden en succesvol uitgevlogen. Dit jong is gezenderd en te volgen op de volgende website: <https://portal.werkgroepzeearend.nl/> onder de naam "Haringvliet 2021".

De man van dit zeearendenpaar is een Duitse Zeearend geboren in 2016. Al op 2 december datzelfde jaar had ik een persoonlijke ontmoeting met hem op het Krammer.

Een tweede ding dat opvalt is de enorme sprong die de Bruine Kiekendieven hebben gemaakt. Deze cijfers zijn niet ingekleurd omdat er dit jaar een andere methode is gebruikt: aan het begin van het broedseizoen heeft Gerard Ouweneel leden van de gehele vogelwerkgroep gevraagd om, net als in 2010 - het jaar van de Bruine Kiekendief, alle broedverdachte paren aan hem te melden. Gelukkig werkten daar weer veel mensen aan mee en zo konden er maar liefst 52 territoria/ broedpogingen worden vastgesteld. Meer informatie kunt u vinden in het artikel dat Gerard Ouweneel in "In Vogelvlucht" heeft gepubliceerd.

Dat het een lastig broedseizoen was is ook bij de Buizerd wel te zien: er zijn meer actieve territoria gevonden (waarschijnlijk een -meer-waarnemers effect) maar er zijn aanzienlijk meer broedpogingen mislukt en minder pogingen succesvol. Maar ook het lagere aantal jongen per geslaagd nest (1,9) duidt op een minder goed jaar.

Van 2 paren is bekend dat ze 2 pogingen hebben gedaan: de "camera" Buizerd in Westmaas was succesvol met 2 jongen,

maar dat was pas nadat het eerste legsel was mislukt en ze 20 dagen later met een nalegsel een 2e poging hadden gestart. Een ander buizerdpaar, herkenbaar aan de zeer lichte vrouw, dat langs de N217 woont is ook opnieuw begonnen nadat het eerste nest kapot is gegaan. Helaas mislukte ook het 2e legsel.

Voor de Slechtvalk was vorig jaar natuurlijk niet makkelijk te overtreffen. Het koppel dat vorig jaar nabij 's-Gravendeel broedde vertrok weer naar Dordt en deed nu een broedpoging vlak bij de Makro op het industrieterrein Dordtse Kil III.

7. Argusvlinder blijkt goede habitat voor Bruine Kiekendieven, maar minder voor Buizerd? Langedam nabij 's-Gravendeel, april 2021, Martin Mollet.

Het midden-Hoeksche Waardse paartje met de Belgische jongedame dat vorig jaar een halfslachtige eerste poging deed had dit jaar 2 jongen, evenals het klassieke oostelijke paar. Het westelijke koppel mislukte helaas in de jongenfase: oorzaak onbekend.

Het Haringvlietbrug territorium is wel een verhaal apart: op 24 maart zijn vissers met hun bootje op het haringvliet getuige van een heftig gevecht tussen 2 Slechtvalken. Ze zien dat één van de valken te water raakt en er niet meer uit kan komen. Ze vissen de valk uit het water en overhandigen haar aan de Dierenambulance. In het Rotterdamse vogelasiel "Vogelklas Karel Schot" blijkt dat de valk behalve een nat pak eigenlijk alleen gewond is aan haar trots en wordt besloten de dame dezelfde dag nog, vers geringd, los te laten. Het is het begin van het broedseizoen en snel loslaten kan betekenen dat je het broedsel red (maar ook dat je de verstorende dame weer terug brengt). 5 weken later wordt de losgelaten dame dood naast de nestkast gevonden, er liggen dan 3 warme

eieren in de nestkast. Later blijkt dat het broedsel is mislukt.

Dit beeld van verstoring door vijandige valken die een territorium over (proberen te) nemen zien we steeds vaker. Daardoor mislukken nogal wat broedsels en dat is een goed voorbeeld van één van de mechanismen waarmee de natuur gezonde populaties "regelt".

Hetzelfde mindere beeld zien we bij de Havik: minder geslaagde broedpogingen, minder jongen per nest en dus daalde het aantal getelde jongen behoorlijk van 21 naar 12. Via de camera van www.nestkastlive.nl konden we wel meegenieten van het opgroeien van 4 prachtige jonge Haviken. Dit was dit jaar het enige (bekende) haviksnest met 4 jongen.

Dit jaar is er ook wat meer moeite gestopt in het vinden van Sperwernesten. Door hun latere start (bomen en struiken al vol in blad) en hun minder zichtbare leefwijze is dit een wat lastigere soort om op te sporen. Dit leverde 6 gevonden nesten op: 3 geslaagde nesten maar ook 3 mislukte

HW Oost 2021 Jaar	Actieve Territoria		Succesvol		Mislukt		Aantal Jongen		Gem. Aantal Jongen	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Buizerd	61	58	35	41	13	9	63	90	1,9	2,2
Havik	13	12	7	9	2	2	12	21	1,7	2,3
Slechtvalk	3	4	2	2	1	0	4	3	2,0	1,5
Sperwer	8	6	3	2	3	0	9	6	3,0	3,0
Torenvalk	20	31	14	27	4	4	53	107	3,8	4,0
Bruine kiekendief	37	11	21	5	0	0	30	5	1,9	1,7
Boomvalk	3	4	2	2	0	0	3	3	-	1,5
Totaal:	146	126	84	88	23	15	174	235		

8. Broedsucces van roofvogels in het oostelijk deel van de Hoeksche Waard in 2020 en 2021.

HW West 2021 Jaar	Actieve Territoria		Succesvol		Mislukt		Aantal Jongen		Gem. Aantal Jongen	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Buizerd	19	21	9	7	6	2	15	12	1,7	2,0
Havik	4	3	2	2	1	0	5	4	2,5	2,0
Slechtvalk	1	1	0	1	1	0	0	3	-	-
Sperwer	1	3	0	1	1	0	0	2	-	-
Torenvalk	6	10	4	9	0	0	16	35	4	3,9
Bruine kiekendief	15	5	6	1	0	0	9	4	1,8	-
Boomvalk	0	-	0	-	0	-	0	-	-	-
Zeearend	1	0	1	0	0	0	1	0	-	-
Totaal:	47	43	22	21	9	2	47	60		

9. Broedsucces van roofvogels in het westelijk deel van de Hoeksche Waard in 2020 en 2021.

nesten. De meest markante oorzaak was de predatie van de broedende ouder op het nest door een Bosuil, de geplukte sperwerveren op het nest en de geruide Bosuil veer onder het nest verraadde de dader.

Bij een ander nest verdwenen door onbekende oorzaak alle 6 de jongen en troffen we een intact maar helaas leeg nest aan.

De cijfers voor 2021

Van niet alle nesten is precies bekend of ze zijn geslaagd of mislukt. Daardoor is het mogelijk dat er bijvoorbeeld 10 broedpogingen zijn met 5 geslaagde en 2 mislukte pogingen. Van de overige 3 broedpogingen is dus niet (met zekerheid) bekend hoe het is afgelopen. De cijfers voor 2021 zijn samengevat in bovenstaande tabellen.

Dankwoord

Jaarlijks gaan de onderzoeksresultaten in de vorm van zogenaamde nestkaarten naar de WRN en Sovon. Dit jaar kwamen er meer dan

1.600 waarnemingen binnen (inclusief de Slechtvalk-ZH waarnemingen) en daarvoor wil ik de volgende personen weer hartelijk bedanken:

Agnes Boer, Arie den Tuinder, Arie en Leen van der Linden, Cees Mesker, Dick van Houwelingen, Dirk Goudswaard, Dirk van Straalen, Els Marijs, Erwin Reinstra, Gerard Ouweneel, Gert Huijzers, Hugo Groeneveld, Jaap Schelling, Jacqueline Kok, Janus Verkerk, Joke Boerlage, Joost van Wingerden, Karin van den Berg, Kjetil van den Berg, Marco Vriens, Mariska vd Vlucht, Mark van der Zijden, Martine Bayens, Monique de Vrijer (Vogelklas), NestkastLive, Niels Groeneveld, Remco Zielstra, Rick van Pelt, Rob Strucker, Rob ter Horst, Roel van Rijswijk, Ron Baggerman, Ronald in 't Veld, Ruud Polderman, Sander Elzerman, Sjoerd Reinstra, Theo Leijdens, Wilna van Pelt, Winny Gevers, de mensen van de "Vogelklas Karel Schot" en de terreineigenaren.

Afscheidstournee in de Sliedrechtse Biesbosch

MARIANNE VAN DER WAAL

Op 1 februari, 1 dag nadat de zware storm Corrie over ons land raasde, vertrokken Gerard, Janus en ik naar het informatiecentrum van SBB in de Dordtse Biesbosch.

We werden opgewacht door Thomas van der Es. Thomas was als boswachter publiek jarenlang de spreekbuis én het gezicht van SBB. Je zag hem in reportages in allerlei bladen en ook op tv en radio was hij veelvuldig aan het woord, altijd enthousiast en gedreven.

Thomas had laten weten dat hij begin februari naar Texel zou verkassen. Daar was een vacature bij SBB die precies in zijn straatje paste. Hij heeft nog wat gearzeld maar uiteindelijk heeft hij toch de stap genomen om met z'n gezin naar Texel te verhuizen.

Gerard en ik, allebei dol op de Biesbosch, hadden regelmatig contact met hem op onze tochtjes door het gebied en we wilden hem niet zonder afscheid laten vertrekken.

Op die bewuste dinsdag had hij nog een gaatje in zijn drukke afscheidswEEK om met ons een vaartochtje te maken door de Sliedrechtse Biesbosch. Op die uitnodiging gingen we graag in....

We waren heel benieuwd hoe het gebied er bij zou liggen. Zou het water erg gestegen zijn?

Uiteindelijk was waterberging bij extreem hoog water één van de belangrijkste doelen van de nieuwe inrichting van de Biesbosch. Het leek ons bijzonder om dat een keer van dichtbij mee maken.

Om half 10 stapten we aan boord van de Crex en voeren we in een rustig tempo via de Kikvorschkil langs de Oude en Nieuwe Kat en langs de Helsluis. Inmiddels was de wind gaan liggen en met de regen viel het ook wel mee,

maar er hing een hardnekkige nevel boven land en water. Ver kijken was er niet bij maar de mist gaf wel een speciaal mysterieus tintje aan onze expeditie. En heel bijzonder: naast de vaargeul was aan de andere kant van de grassige oever, zover je keek, alleen maar water. Soms zag je er een bosje of hekje bovenuit komen. Ongekend! Thomas vertelde dat het een geluk was dat het niet tegelijkertijd springtij was tijdens storm Corrie, dan had het wel heel spannend kunnen worden.

10. Hoogwater in de Sliedrechtse Biesbosch. Dordrecht, februari 2022, Marianne van der Waal.

Wij voeren daar in een stille wereld, we kwamen niemand tegen en hoewel er niet heel veel vogels waren zagen we wel Grote Zaagbekken en allerlei andere eendensoorten. In de Huiswaardgriend passeerden we op korte afstand het Visarendnest in een afgebroken populier en onderweg zagen we op diverse plekken behoorlijke aantallen reeën. We gingen verder via de Zoetemelkse Kil tot aan de Schotbalken. Vanaf hier is de Sliedrechtse Biesbosch niet toegankelijk voor bezoekers, alleen voor vergunninghouders. Er zijn enkele booteigenaren die nog een vergunning hebben maar nieuwe worden niet uitgegeven. Zo kan de natuur zich in alle rust ontplooiën zonder verstoord te worden.

We hoopten op een Zearend en volgens Thomas waren we op weg naar een plek waar ze meestal te zien zijn. En ja hoor, plotseling vloog er één recht boven ons en we konden heel goed

de zender op zijn rug zien zitten. Zou dat misschien “onze” Zeearend van de Korendijk zijn? Volgens Thomas was dat goed mogelijk want hij werd hier regelmatig gesignaleerd! Janus, die ook nieuwsgierig was naar het hoge water, was met ons meegegaan en hij opperde om thuis te kijken op Zeearend-portal. Daar kan je alle gezenderde exemplaren volgen. Inderdaad was het de Zeearend van de Korendijk. Super leuk! Even later vloog er nog een Zeearend langs, dit keer zonder zender.

De tocht ging verder via het Gat van de Hengst, het Houweningswater en Sneepkil tot aan Engelbrechts plekske en het Kraaiennest waar we keren. Dan terug langs polders met aansprekende namen als Korte en Lange Ambacht, de Thomaswaard, Louw Simonswaard, en Jongenele Ruigte die allemaal vol water stonden.

Rond 12 uur kwamen we weer aan bij het Biesbosch centrum. Nu was het tijd om afscheid te nemen van Thomas maar hoogstwaarschijnlijk niet voor lang. Texel is, zowel voor Gerard als voor mij, een bestemming waar we jaarlijks meerdere keren komen.

11. Man Nonnetje in de Brabantsche Biesbosch. Dordrecht, februari 2022, Marianne van der Waal.

Nu we er zo dichtbij waren wilden we ook een kijkje nemen in de Brabantse Biesbosch. Ook daar was de aanblik van eindeloze watervlakten overweldigend. Op smalle dijkjes stonden koeien en paarden dicht opeen te wachten tot het water zou zakken.

Als bonus zagen we nog een man Nonnetje, één van mijn favorieten.

Toen we een paar weken later te maken kregen met de drie uitzonderlijk zware stormen Dudley, Eunice en Franklin, zag ik op het regionale nieuws van Dordrecht nog spectaculairder beelden van een volgelopen Biesbosch. Prachtig om te zien maar ik vrees dat veel kleine zoogdieren het niet overleefd hebben.

12. Het oog van de Kauw. Zuid-Beijerland, maart 2012, Eduard Vink.

De Kauw

EDUARD VINK

Een ogenschijn onbenullige vogel, maar als je in hun ogen kijkt zit er enorm veel schoonheid in.

De kracht van de Kauw ligt in het groepsverband, in hun samenwerking kunnen ze een bepaald gebied echt domineren. Zo succesvol en misschien juist daarom niet altijd geliefd.

Zelfs deze donkere vogel heeft kleurschakeringen op zijn kleding, het gezicht zwart, echter de nek en borst lichter, richting blauwzilver.

De sociale structuur bij Kauwtjes is eigenlijk net zo ingewikkeld als bij mensen, maar paartjes blijven doorgaans wel levenslang bij elkaar.

Het aantal paartjes in Nederland wordt geschat rond de 150.000.

Kauwtjes vallen net als Raaf, Zwarte Kraai, Roek en Bonte Kraai onder het geslacht *Corvus*, waarvan Raaf de meest primitieve is.

Volgens een oude legende zijn de kraaiachtigen kleur verloren toen Noach rondobberde tijdens de zondvloed. Noach stuurde een witte Raaf op pad om land te zoeken. De Raaf vond snel land en vrat zich eerst dagenlang helemaal vol voordat hij naar Noach terugkeerde. Vervuld met schaamte werd de Raaf zwart.

Misschien, als wij de kraaiachtigen wat meer liefde zouden geven, dat het luchtruim in de delta ooit weer wordt vervuld met allerlei paradijselijke kleuren van de kraaiachtigen.

••

Verslag

Huiszwaluwenproject

Hoeksche Waard 2021

JOKE BOERLAGE

Allereerst een terugblik op de weersomstandigheden in het seizoen 2021. De afgelopen drie jaren waren jaren van zon, warmte en perioden van extreme droogte, maar 2021 was landelijk gemiddeld vrij nat, het aantal zonuren lag iets boven het klimaatgemiddelde en de temperatuur kwam voor het eerst sinds 2013 onder normaal uit. Dat 2021 gemiddeld iets te koud was kwam vooral door een koud voorjaar. Naast de drie lentemaanden (maart, april en mei) waren echter ook juli en augustus kouder dan gebruikelijk. Juni sprong eruit met een warmterecord van 18,2 graden tegen 16,2 normaal.

Nestonderzoeken

Bij de Huiszwaluw duurt de volledige broedcyclus zo'n 44 dagen (eileg 5 dagen, broeden 15 dagen, jongen 24 dagen). Kenmerkend voor de Huiszwaluw is dat er 2 pieken in het broedseizoen zijn en dat zijn de periodes van het eerste en tweede broedsel. Nadat een broedsel mislukt is, kan een paartje overgaan tot een vervollegselsel. In de Hoeksche Waard geeft een kleine groep huiszwaluwliefhouders sinds 2018 de gegevens van hun huiszwaluwnesten door aan de coördinator van het huiszwaluwproject. Deze meldingen helpen mee om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen in een seizoen.

Aankomst en nestbezoek

Huiszwaluwen

De vroegste Huiszwaluw werd in 2021 op 1 april boven Strijen waargenomen. Dat was 3 dagen later dan in 2020. Een overvliegende groep van 30 Huiszwaluwen werd op 3 april gemeld boven de Hoogezandsche Gorzen.

Op 9 april lagen in Zuid-Beijerland de eerste uitwerpselen onder de nesten en op 12 april

vlogen de eerste Huiszwaluwen bij de nesten aan de Stougjesdijk in Westmaas. In Heinenoord en Strijen waren op 26 april de eerste Huiszwaluwen weer terug bij hun nestplaatsen.

In de week van 11 mei waren nesten in Heinenoord, aan de Oudendijk en de Zuidzijdsdijk weer bewoond.

13. Huiszwaluwkolonie Polderdijk. Maasdam, augustus 2021, Joke Boerlage.

De "coronajaren" hebben ervoor gezorgd dat er nogal wat nesten i.v.m. schilderwerk en/ of renovatiewerk verwijderd waren. Dat heeft tot gevolg gehad dat er aardig wat Huiszwaluwen in 2021 andere nestplaatsen hebben gezocht. Hier en daar leverde dat nogal wat overlast op. Enkele voorbeelden: Ondanks dat de eigenaren van een huis kunstnesten hadden opgehangen ter vervanging van de oude verwijderde nesten bouwden de Huiszwaluwen hun nesten bij de burens. Daar waren de burens vanwege de door hun ervaren overlast niet blij mee. Het wankele evenwicht van het gedogen van een paar nesten werd stevig op de proef gesteld door de vele nieuwe nesten. De burens waren dan ook van plan de nesten na het broedseizoen te verwijderen.

Gelukkig werden voor het 2e legsel toch twee kunstnesten op het oude adres in gebruik genomen en wie weet keert de kolonie toch weer terug naar de oude stek.

Het huis waar een andere kolonie al jaren zat was in het najaar van 2020 verkocht en er werd zo zwaar aan het huis gewerkt dat de Huiszwaluwen een eind verder hun heil bij een ander huis zochten waar al enkele andere bewoonde huiszwaluwnesten zaten. Het werd een prachtige kolonie en er werden 2 legsels uitgebroed! Voor de eigenaars van dit huis was het echter wel een beetje te veel van het goede en de vele nesten zijn na het broedseizoen helaas verwijderd. We zullen zien wat er in 2022 gaat gebeuren.

Tellingen

Sinds 1987 worden de bewoonde huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard door vaste tellers uit de vogelwerkgroep van het HWL jaarlijks geteld en dat is werkelijk een prachtige prestatie! Dankzij de vele tellers is het ook in 2021 gelukt om de Hoeksche Waard volledig te inventariseren. De tellers worden hierbij ondersteund door de meldingen van bewoners die huiszwaluwnesten aan hun huis of in de omgeving hebben. Door al deze inspanningen kan de trend door de jaren heen goed gevolgd worden en weten we dat de ontwikkeling in de Hoeksche Waard aardig overeen komt met de landelijke trend.

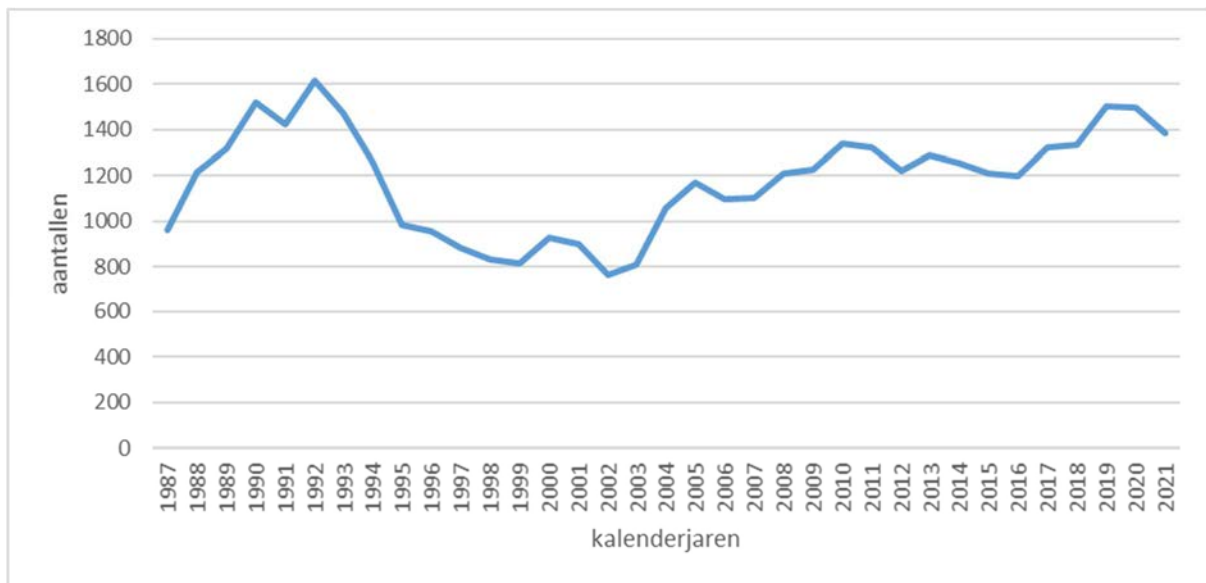
14. Uitgevlogen Huiszwaluwen langs de Lange Biesakkerweg. Numansdorp, augustus 2021, Joke Boerlage.

Het totaal aantal bewoonde huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard was in 2021 115 nesten lager dan in 2020. De totaalscore van 2021 is op 1384 bewoonde nesten gekomen. Dat is een stevige achteruitgang, maar als we naar de reeks getelde jaren kijken, valt het resultaat mee. In de getelde jaren van 1987 – 2021, komt 2021 zelfs op de 7e plaats!

Top 12 – Beste Huiszwaluwjaren	
Jaar	Aantal bezette nesten
1992	1.617
1990	1.518
2019	1.506
2020	1.499
1993	1.475
1991	1.423
2021	1.384
2010	1.341
2018	1.337
2011	1.325
2017	1.322
1989	1.319

15. Overzicht van de 12 beste Huiszwaluwjaren in de Hoeksche Waard, gemeten naar het aantal bezette nesten.

Bovenstaande tabel zet de beste 12 jaren op een rijtje. In de reeks jaren zijn duidelijk 3 clusters van kalenderjaren te herkennen.

16. Verloop van het aantal bewoonde Huiszwaluwnesten in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987 - 2021.

Van de 34 kolonies in 2021 zitten er in vergelijking met 2020 11 in de plus, 17 in de min en zijn er 6 gelijk gebleven.

Goudswaard en Oude Korendijk zaten ook dit jaar weer goed in de plus. De kolonies Klein Zuid-Beijerland, Hoogezandse Haven, Zuidzijde en Numansdorp deden het ook goed. De kolonies van en bij Strijen hebben klappen opgelopen, veroorzaakt o.a. door afgewaaide nesten en schilderwerk.

Oud-Beijerland had nog maar 10 bewoonde nesten. Ook hier is schilderwerk een oorzaak van de achteruitgang. Verder zette de achteruitgang in 's-Gravendeel door en telde het nog maar 1 bewoond nest. In Nieuw-Beijerland is het ook wel eens zo slecht geweest, maar de laatste jaren krabbelt Nieuw-Beijerland weer op en dit jaar werden er 9 nesten geteld. Zie de bijlage voor het totaaloverzicht.

Uitvliegen 1e legsel

Bij de vroegste nesten vlogen de jongen al eind juni/ begin juli uit. Dat komt overeen met het algemene beeld van de laatste jaren. De meeste jongen vlogen in de periode van 8 tot 30 juli uit. Het lijkt erop dat de piek ook dit jaar wat later lag.

Uitvliegen 2e legsel

In 2021 lag de start van het 2e legsel vaak tussen half juli en eind juli. De meeste jongen vlogen

tussen eind augustus en 7 september uit en de laatste jongen vlogen rond 24 september uit. Dit komt overeen met het vertrek van de laatste Huiszwaluwen van de nestplaatsen in 2018 t/m 2020.

Aandeel 2e legsels in 2021

Opvallend is dat enkele (kleine) kolonies tot 100% komen. Verder lijkt het aandeel meestal uit te komen op 30 tot 50 %.

Enkele opvallende zaken tijdens het broedseizoen van 2021

In het broedseizoen deden zich de volgende opvallende ontwikkelingen voor:

- Bij veel adressen was er sprake van een late aankomst en ging het ook om minder nesten.
- Veel huiszwaluwnesten zijn dit jaar ingepikt door huismussen en ringmussen.
- Een koolmees nestelde in een door Huiszwaluwen geweigerd kunstnest.
- Ook dit jaar weer meldingen van afgevallen nesten, ook van afgevallen nesten met jongen erin.
- Opvallend trouwens hoe flexibel Huiszwaluwen om kunnen gaan met openingen onderaan het nest. Jongen kunnen via zo'n opening gevoerd worden en het aan- en afvliegen kan ook via zo'n opening gebeuren.

- Een uit het nest gevallen jonge Huiszwaluw van een 2e legsel kon na verzorging uitvliegen en werd meteen opgenomen door de groep Huiszwaluwen!
- In Maasdam was de hoop op een bezet kunstnest al opgegeven, toen een huiszwaluwpaar voor een 2e legsel de bovenkant van het kunstnest uitkoos om als ondergrond voor hun zelf te bouwen nest te dienen.
- Uit Zuid-Beijerland kwam wel een heel bijzonder bericht. Het poepplankje om de uitwerpselen van de Huiszwaluwen op te vangen werd door een paartje Turkse Tortels gebruikt om een nestje uit te broeden.
- Op 1 augustus werd er nog door twee Huiszwaluwen aan een nest gebouwd.
- Een buurvrouw werd pleitbezorgster van een huiszwaluwkolonie en kreeg het voor elkaar dat de nesten voor volgend jaar gespaard blijven!
- Op 3 en 7 september werd in Zuid-Beijerland onder de nesten een dood jong op de grond gevonden.
- De plannen voor het Natuurhuis zijn weer opgepakt. Het is nog steeds de bedoeling dat het Natuurhuis gerealiseerd gaat worden.

Vertrek Huiszwaluwen uit de Hoeksche Waard

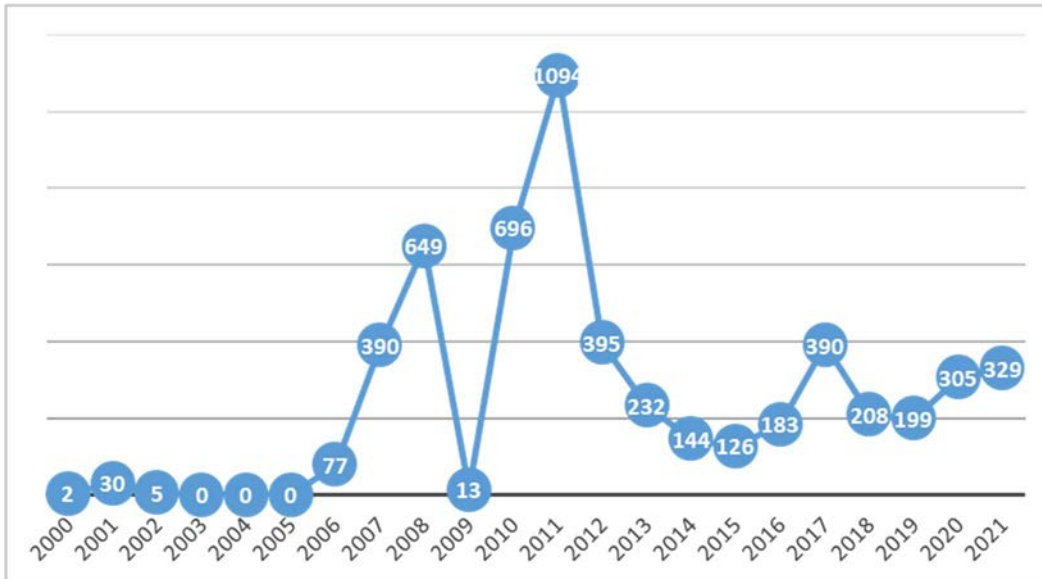
Aan de Bommelskoussedijk verlieten de laatste Huiszwaluwen op 25 september hun nest. Op 23 oktober werden de laatste 2 overvliegende Huiszwaluwen boven de Korendijkse Slikken gezien.

Dankwoord

Ik wil alle tellers en nestonderzoekers heel hartelijk danken voor al hun inspanningen in 2021. Het was weer groots werk!! We hopen van harte dat we ook in 2022 weer op alle medewerkers kunnen rekenen!

- ❖ **Bijlage 2: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in Huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987-2021.**

••

17. Verloop van het aantal bewoonde Oeverzwaluwnesten in de Hoeksche Waard in het tijdvak 2000-2021.

Verslag Oeverzwaluwenproject Hoeksche Waard 2021

JOKE BOERLAGE

De totaalscore van het aantal bewoonde Oeverzwaluwnesten in 2021 is 329 verdeeld over 6 locaties. In vergelijking met 2020 is er sprake van een vooruitgang van 24 nesten (i.v.m. een nagekomen melding van 3 nesten in 2020 is het eerder vermelde totaal van 2020 bijgesteld).

Zie voor de resultaten van alle kolonies bijlage 3 met het kolonie-overzicht van Sovon.

Bovenstaande lijngrafiek geeft het aantalsverloop vanaf 2000 van de Oeverzwaluwen in de Hoeksche Waard weer.

Tellers

Mijn dank gaat uit naar Arie Leijdens, Janus Verkerk, Martin Prins, Mieke Luitwieler en Rob Strucker voor het inventariseren en melden van de oeverzwaluwkolonies!

❖ **Bijlage 3: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in Oeverzwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 2000-2021.**

••

Sperwer prefereert muizenmenu

GERARD OUWENEEL

Toen ik, gewoontegetrouw, na thuiskomst op 14 februari jongsleden kort na tweeën 's middags, de tuin op vogels scande viel er geen veer te ontdekken. Tot een beweging onder de voertafel aandacht trok. Dáár troonde Mazzelaar, onze gewaardeerde wijk sperwerman. Of liever, een Mazzelaar. Want langzamerhand ben ik het aantal kwijt van de verschillende mansperwers die wij in de loop van de jaren in ons achtertuintje mochten verwelkomen. Het jaarrond.

Hij zat er ontspannen bij. Met een krop als een struma, dus kennelijk bezig met een uitbuiksessie. Ik nam aan dat een kennelijk succesvol verlopen jachtraid op een dierbaar vinkje, meesje of musje tot in de takkenwirwar onder de voertafel had geleid. En dat hij ter plekke de bemachtigde buit had opgepeuzeld. In stilte hoopte ik dat die prooi niet een van de drie kepen geweest was, vogels die de hele winter de tuinvogelscene extra opfleurden.

Onder en rond die voertafel leidt een muizencommune een liederlijk dus kroostrijk bestaan. Meestal behoeven wij niet lang te turen om ze heen en weer te zien ijlen, op weg naar een onbekend doel, met een motoriek als van de speelgoedtreintjes van het dierenrijk. Ook nu snelde er eentje voorbij, langs Mazzelaar. Deze explodeerde uit zijn ogenschijnlijke uitbuiklethargie en stortte zich in de vegetatie, achter de muis aan. Even later dook hij zonder buit uit het gewas op, waarna hij weer positie innam. Door de immer klaarliggende Audubon Swift was te zien hoe hij leek weg te dommelen. Maar toen even later weer een muis voorbij stoof, schoot Mazzelaar opnieuw achter het schepsel aan de vegetatie in. Wederom zonder succes.

Mij ging een licht op. Natuurlijk was hij eerder die dag er wel in geslaagd een muis bij de

kladden te pakken. Dus geen sprake van een buitgemaakte mus of mees, maar een muis. En die was hem goed bevallen zodat hij, al uitbuikend, onder de voertafel zat te posten. Waarboven het immer zorgeloze mezenvolk zich alweer tegoed deed aan de inhoud van de boven tafel hangende voedersilo. Dat ontging Mazzelaar niet. Maar hij hield zich in en bleef onder de tafel.

Degene die zich ertoe konden zetten kennis te nemen van mijn verhaaltjes kwam Mazzelaar al eerder tegen, een benaming die de mansperwers van het Maasdamse Plan Oost toebedacht kregen omdat wij ze gepokt en gemazzeld vonden. Gepokt om de witte vlekjes op schedel en bovendelen en gemazzeld omdat ze verbleven in een kennelijk dusdanig prooirijk wijkje dat ze er hun bestaan konden slijten. Eens was er eentje die ik ook kon betrappen als muizenjager. Vanaf een strategisch gesitueerde zijtak van de esdoorn placht hij zich te storten op een van de muizen die toen de kortbij de achterpui liggende vogelvoerplek frequenteerde. Met succes. Aan het boeiende vooruitzicht om eens extra voor deze voor Sperwers ongewone jachtmethode en – buit te gaan zitten kwam voortijdig een einde. Echtgenote Els trof binnenshuis de sporen van een minimuizencommune aan en dat pruimde ze niet. Het kwam tot een echtelijk wrijvinkje, met als (uiteindelijke) oplossing dat de vogelvoerplek verkaste.

Op de 15e februari was ik uithuizig. De volgende dag, de 16e dus, bracht regen en wind. Toen ik om 08.10 uur de tuin scande zat Mazzelaar onder de voertafel zich tegoed te doen aan een muis. Hij was er dus bijtijds bij geweest, zo vroeg dat ik mij afvroeg of hij niet op een van de dichtbij staande elzenstronken had overnacht teneinde het genot van een ontbijt op bed te ondergaan. Vanonder de tafel vandaan voerde hij de half opgepeuzelde muis mee naar het gazon waar hij zijn prooi mantelde. Na ook nog even op het scheidingshek te hebben gerust, ging hij er met de muis vandoor..... Kauwen en Eksters plegen onze tuin 's morgens al vroeg aan

18. Man Sperwer met nog (of: weer) een oldskool menu. Omgeving Strijen, december 2019, Zeeg Robbemont.

te doen. Ik ging mij bezighouden met de obligate ochtendrituelen.

Toen ik om 10.00 uur weer het buitengebeuren opnam zat Mazzelaar in alle rust op een hekpaal opnieuw een muisbeest te kroppen, gemeten naar muizennormen naar mijn smaak een opmerkelijk fors exemplaar. Rond 13.00 uur, tijdens de lunch, troonde hij weer op zijn elzenstronk. Omdat ik de Swarovski op die tronk had ingesteld werd het een staande lunch. Om 13,25 uur stootte hij toe. Raak, zijn derde muisprooi sinds het begin van de ochtend. Hij ging ook deze direct kroppen. ‘De muizen moeten z’n strot uitkomen’, merkte Els tevreden op. Zij had in Mazzelaar een medestrijder in haar antimuisenacties gevonden.

Omdat ik hem ’s ochtends de 17e al om 07.50 uur op zijn elzenstronk zag zitten rees opnieuw de vraag of daar de nacht was doorgebracht. Een klein uur later, om 08.55 uur, dook hij vanaf die uitkijkpost naar de grond en onder de tafel de vegetatie in. Geen buit. De rest van de dag was gereserveerd voor een op-en-neertje naar Drenthe, naar Dwingeloo, zodat wij geen getuige konden zijn van Mazzelaars wederwaardigheden

met de muizencommune. Wél moest ik die dag af en toe aan hem denken. In Dwingeloo lichtte ik Rob Bijlsma in over de sperwerbelevissen, waarbij Rob enkele ingewijde terzijdes plaatste.

Omdat er windsnelheidsrecords werden gebroken knalden op vrijdag de 18e bij Weerplaza in De Bilt de champagnefleskurken. Eerst laat in de ochtend, om 11.30 uur, betrok Mazzelaar zijn elzenstronk. Toen ik bij de lunch voor de tweede maal gelegenheid had voor een buitenscan, zat hij met volle krop op z’n stomp, zich wijdpoots schrap zettend tegen de verder aanwakkerende wind. Nadat deze hem te bar werd volgde er een transit naar de voertafel. Ook vanaf die plek ging hij door met het afspeuren van de grond. Helaas moesten wij in de tuin wat zaken vastsjorren. Aan het eind van de middag had hij weer zijn elzenstomp betrokken. Bij windkracht 10! Hoewel Mazzelaar met moeite overeind bleef, zette hij zijn grondspeurwerk door.

Zaterdag de 19e had hij al om 08.25 uur op de voertafel plaatsgenomen. Ik vond hem er aardig verformfaaid uitzien. Dat vond hijzelf kennelijk ook want er volgde een uitgebreide toiletbeurt,

een bezigheid die een klein uur in beslag nam. Door de scoop viel schitterend te observeren hoe zorgvuldig dat toilet maken verliep... veertje voor veertje en steeds opnieuw.

Het was het laatste maal dat we hem zagen, althans, tot de 26e. Toen schoot om 08.50 uur een mansperwer door de tuin. Na even gerust te hebben in de esdoorn was deze weer weg. Naar de elzenstomp en voertafel keek hij niet om. Was het 'onze' Mazzelaar? Of een andere?

Nu zit ik niet de hele dag naar buiten te koekeloeren dus het kan best zijn dat hij in die kleine week van afwezigheid wel langsgekomen is. Maar in ieder geval kan van langdurige muizenjagerij geen sprake zijn geweest. En dat deze beslist niet waren uitgeroeid krijgen wij via de taferele die zich onder de tafel afspelen indringend ingeprent. Ik mis onze muizenjager hevig. Els ook. Zij vreest dat hij als gevolg van obesitas de pijp is uitgegaan, van muizenobesitas dus. Ik kreeg visioenen van een ergens in Plan Oost tegen een glazen pui doodgevlogen Mazzelaar. En ook vroeg ik mij af of, na een paar maanden afwezigheid, de terugkeer van Halsbandparkieten ertoe had bijgedragen dat Mazzelaar de tuin was gaan mijden. Op Halsbandparkieten zijn weinig vogels gesteld... tot Kauwen en Eksters toe.

Toen Janus Verkerk een poosje het muizen Sodom en Gomorra onder de voertafel op zich had laten inwerken stelde hij vast dat het in ieder geval Bosmuizen waren, maar dat er waarschijnlijk ook Huismuizen rondrenden.

De Sperwer staat te boek als hoofdzakelijk vogelvanger, zij het dat bij prooionderzoeken incidenteel ook resten van zoogdieren aangetroffen worden, (jonge) konijnen en dan muizen. De door mij zeer gerespecteerde Ian Newton schrijft in zijn sperwermonografie: 'The Sparrowhawk is the only raptor in Europe which primarily eats small birds'. Newtons beschrijving over Sperwer vangstmethode 'still-hunting' en 'hunting on foot' geven daarbij een voorzet voor hetgeen zich in onze tuin afspeelde. 'Still-hunting' staat voor jacht vanaf een uitkijkpost en 'foot-hunting' wanneer ze voortgaan over de

grond. Welnu, beide methoden liet Mazzelaar die paar dagen overtuigend zien. Zowel Tinbergen als Von Blotzheim noemen voorbeelden dat het muizenandeel tijdelijk ver bovengemiddeld kan zijn in het sperwermenu op plekken met een overvloedige aanwezigheid van die prooien. Bij de tussen 1982 en juli 1992 in Drenthe verzamelde en onderzochte 5600 sperwerprooien bevonden zich samengeteld 112 zoogdieren. Daarbij bevonden zich 60 rosse woelmuizen waarmee deze het lijstje aanvoerde.

Resultaten roofvogeltelling Hoeksche Waard in januari 2022

JANUS VERKERK

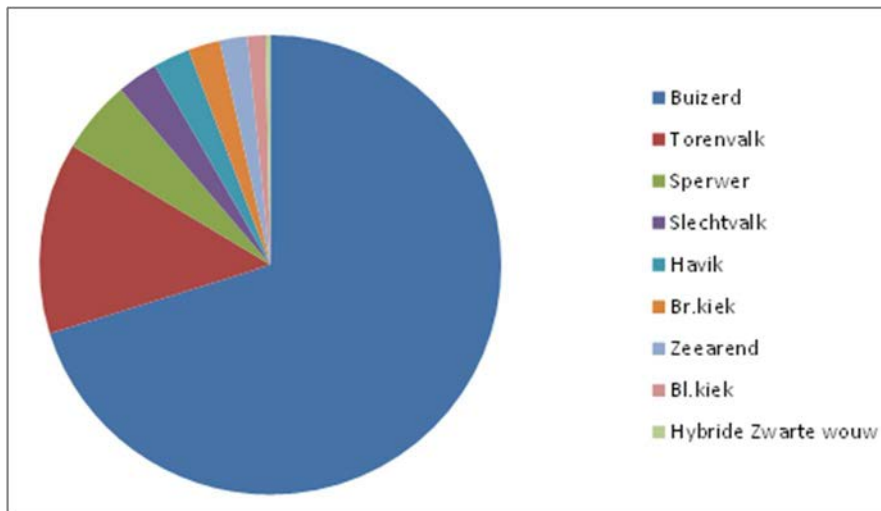
Algemeen

Alweer voor de 38ste maal werd half januari 2022 de roofvogeltelling 2022 georganiseerd. Voor veel tellers een prima alibi om hun persoonlijke blok aan de jaarlijkse inspectie te onderwerpen. Voor velen een al jarenlang terugkerende routine. En tellers van het eerste uur zijn er nogal wat. Zo tellen de gebroeders van der Linden al meer dan 30 jaar anderhalf blok rond 's Gravendeel. Hulde! Maar ook onze nestor van de Hoeksche Waard, Gerard Ouweneel, telt al vanaf het begin de roofvogels op de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. En dit zelfs al lang voor het ontstaan van de roofvogeltelling. Maar als Gerard de nestor is van de Hoeksche Waard, dan is Gert Huijzers die van de Korendijkse slikken. Reeds 38 jaar op rij hebben we zo ook een prima indruk van de ontwikkeling van het winterbestand aan roofvogels uit dit terrein. Andere tellers die al jaren meelopen zijn onder andere de gebr. Benard, Joke Boerlage en Els Marijs, Ruud Polderman, Joop van den Berg, Henk van Noordwijk, Martin Mollet, Renee en Marjan de Ouden, Dick van Houwelingen, Peter de Barse,

Natascha Goemaere en Sjoerd Reinstra en Kees van Leenen. Helaas moest ook een zeer oud gediende, Freek Sturuss, dit jaar vanwege gezondheidsredenen afhaken. Een bijzonder woord van dank dus aan Freek voor het jarenlang tellen van de gebieden rond Kuipersveer. Nieuw dit jaar is Arie de Tuinder die blok 37-56 voor zijn rekening nam. Wat zou deze telling zijn zonder zo'n enthousiaste groep aan medewerkers! Een woord van waardering voor jullie trouwe inzet is hierbij zeker op z'n plaats.

Weer

De telweek was traditioneel midden januari gepland. En dat was qua weer dit jaar geen gelukkige keuze. Ondanks het feit dat de telling uitgesmeerd kan worden over wel 9 dagen waren de telomstandigheden in de gehele periode zeer matig tot zelfs heel slecht. Vooral langdurige nevelvorming bemoeilijkte het tellen in hoge mate. De winter voorafgaand aan de telling was er in iedere geval weer eentje van "het zachte soort". Er was nauwelijks sprake van enige vorst of sneeuw en ook in de telweek was het dan wel onaangenaam waterkoud maar de temperatuur bleef behoorlijk boven de 0 graden.

19. Cirkeldiagram waarin de uitkomst van de roofvogeltelling in januari 2022 wordt verdeeld naar soort.

Resultaten

De telling van januari 2022 gaat in ieder geval de geschiedenisboeken in als een zeer matige. Natuurlijk spelen daarbij de telomstandigheden een rol maar los daarvan was de algehele indruk die bij veel tellers, die hun blok immers goed

kennen, dat er aanzienlijk minder roofvogels te zien waren dan voorgaande jaren.

2021 was geen goed broedseizoen voor de Hoeksche Waardse roofvogels: de meeste soorten hadden minder actieve territoria, minder succesvolle broedpogingen en gemiddeld minder jongen per geslaagde broedpoging.

Soorten uitgelicht

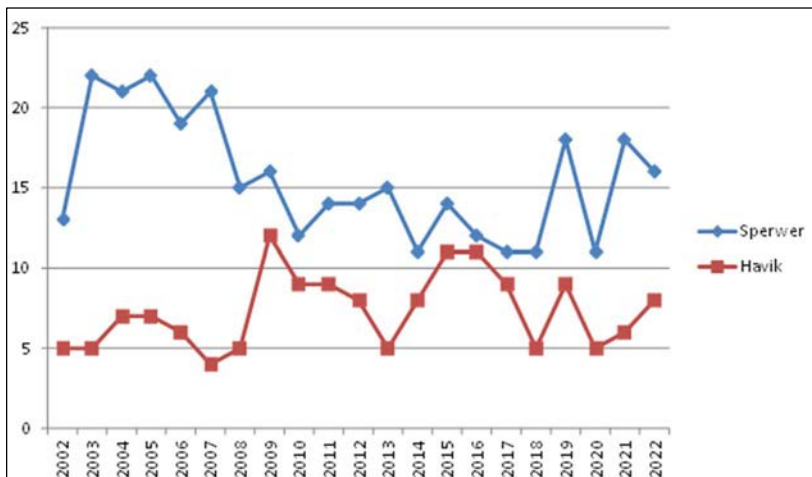
Zachte winters geven over het algemeen een hoge uitkomst aan Torenvalken. Maar met 42 getelde exemplaren mogen we toch wel spreken van een dramatisch dieptepunt. De muizenstand zal hier zeker debet aan zijn. Daarom gaf mogelijk ook het voorafgaande broedseizoen een beduidend lager aantal Torenvalken te zien. Het broedbestand zakte met ongeveer 30% ten opzichte van het jaar daarvoor. Er vlogen in totaal in 2021 slechts 59 jonge Torenvalken uit.

Dat het een lastig broedseizoen was is ook bij de Buizerd wel te zien: er werden meer actieve territoria gevonden maar er zijn aanzienlijk meer broedpogingen mislukt en minder pogingen succesvol. Maar ook het lagere aantal jongen

per geslaagd nest (1,9) duidt op een minder goed jaar (verslag broedseizoen 2021 Martin Mollet). Maar we moeten toch wel 15 jaar terug in de geschiedenis van de roofvogeltelling voor een lagere score dan de 219 getelde exemplaren van deze telling. Sommige tellers van een heel atlasblok van 25 km² kwamen niet verder dan 8 getelde buizerds. (blok 43-16 en

43-26) In blok 43-15 werden de meeste exemplaren opgemerkt, namelijk 28 stuks, maar dat is altijd nog een stuk lager dan de 63 exemplaren van het jaar daarvoor. De winter van 2021/2022 gaat in ieder geval de boeken in als eentje met enorm veel slachtoffers onder

vogels door vogelgriep. Bij navraag bij vogelklas “Karel Schot” kwam naar voren dat daar in iedere geval rond de jaarwisseling en de eerste weken van januari dagelijks 2-3 roofvogels met vogelgriep werden binnengebracht. Het merendeel overigens Buizerds. Wanneer ze neurologische verschijnselen vertonen zijn ze niet meer te redden en worden ze direct geëuthanaseerd en opgestuurd naar Lelystad voor onderzoek. In mijn eigen blok (43-28) was in ieder geval sprake van 2 dood gevonden Buizerds begin 2022. Ook in Maasdam werd een dode Buizerd aangetroffen. Deze geringde vogel was hier al vele jarenlang een succesvolle broedvogel en zeer plaatstrouw in de winter. Op dit moment is niet bekend of vogelgriep de oorzaak is van dit sterfgeval. Maar dat het virus verantwoordelijk is voor een verhoogde sterfte onder Buizerds is in ieder geval zeer aannemelijk.

20. Grillig patroon in getelde aantallen Sperwer en Havik in het tijdvak 2002 tot en met 2022.

Zo grillig als het patroon is bij de soorten die verantwoordelijk zijn voor grote aantallen, zo stabiel lijken de overige soorten. Sperwer en Havik (respectievelijk 16 en 8 exemplaren) presenteerden geheel volgens verwachting. Een gemiddelde telling levert al jaren tussen de 12-22 Sperwers op terwijl vanaf het begin van deze eeuw tussen de 5 en 12 Haviken worden geteld.

Het voorgaande geldt overigens ook voor de Slechtvalk. De 9 getelde exemplaren passen prima in de reeks van de laatste 15 jaren. Jaarlijks worden zo tussen de 7 en 12 Slechtvalken gemeld.

Het overwinteren van Bruine Kiekendieven is met het uitblijven van strenge winters eerder regel dan uitzondering. In de telling werden maar liefst 7 exemplaren gemeld, de hoogste score ooit. Ook op Tiengemeten werden 7 exemplaren waargenomen en hier verdient het uitvliegen van een slaapplaats zo rond 9 uur op 15 januari extra vermelding. De slaapplaats is evenals vorig jaar gelegen net ten zuid oosten van het gehucht Tiengemeten. Hier dicht in de buurt is overigens ook een enorme slaapplaats van Spreeuwen waar roofvogels komen snacken. Tijdens het invliegen van de Spreeuwen op 16 januari omstreeks 17.00 uur was naast 2 Sperwers hier ook een Bruine Kiekendief te zien. Zowel in de Hoeksche Waard als ook op Tiengemeten werden 4 Blauwe Kieken waargenomen. Op de 8 getelde vogels viel op dat er 3 mannen werden gemeld. Of de Blauwe Kieken ook gebruik maken van de slaapplaats op

Tiengemeten zal nader worden onderzocht.

De klassieke gebieden waar Zeearenden worden gemeld in de winter zijn allen te vinden in het Hollandsch Diep/Haringvlietgebied en het Oude Land van Strijen. In totaal werden 4 exemplaren gemeld van de Korendijk. Hier werd in 2021 ook voor het eerst gebroed en het enige uitgevlogen jong met een zender uitgerust. Ook het Oude Land van Strijen wordt

vrijwel dagelijks bezocht door 1-2 Zeearenden, zowel adulte als jonge vogels. Op de teldag verbleven 2 adulte vogels korte tijd in dit gebied. Op Tiengemeten werden tijdens de telling 2 baltzende adulte Zeearenden gezien en later op de dag een juveniele vogel. In totaal werden dus 9 Zeearenden gezien tijdens de telling.

Smelleken en Ruigpootbuizerd werden niet gezien tijdens de telling. Wel waren er waarnemingen van Smellekens begin januari waaronder een adulte man Smelleken in het Oude Land een dag voor de telling. Deze is niet meegenomen in de tabel. Ook werd

voorafgaand aan de telling een overvliegende rode wouw gezien op de Korendijkse slikken.

Een zeer opvallend fenomeen dat aandacht verdient is het overwinteren in de regio van een Zwarte wouw. Het bonte opvallend afwijkende verenkleed leerde specialisten dat we hier van doen hebben met een hybride tussen de Zwarte Wouw en Oostelijke Zwarte Wouw (*Milvus migrans migrans* x *M. m. lineatus*). De vogel verbleef vanaf 17 oktober vooral op en rond de Korendijkse slikken en soms op Tiengemetten. Op 2 en 3 december maakte de wouw een uitstapje naar het Oude Land van Strijen om vervolgens de dag erna terug te keren naar de Korendijk waar hij tot op het moment van schrijven van dit verslag nog steeds verblijft.

Met dank aan alle tellers die het wederom deze telling mogelijk maakten.

- ❖ **Bijlage 4: Uitkomsten roofvogeltelling Hoeksche Waard in januari 2022.**
- ❖ **Bijlage 5: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard in de winters 1983-2022.**

••

Post uit Zweden!

MARCO LODDER

Begin mei 2020 vertrokken Sandra en ik naar Hede in de provincie Jämtland in Zweden en daarmee werd onze lang geplande emigratie een feit.

Uiteraard waren we voorafgaand aan deze verhuizing al meerdere keren in dit gebied geweest en was het niet een geheel nieuw gebied om te ontdekken. Het is een erg afwisselend gebied van uitgestrekte bossen tot bergen die ver boven de boomgrens uit rijzen.

De verschillende biotopen maken het een interessant gebied voor veel verschillende vogelsoorten. Er komen bijvoorbeeld 5 hoendersoorten voor, er broeden jaarlijks 9 uilensoorten en in de bossen en op de fjällen broeden er verschillende steltlopers en zangvogels. Wat betreft vogels kunnen we dus ons hart wel ophalen!

In elk seizoen is er wel wat moois te vinden. De winters in het noorden zijn erg koud (temperaturen tot -30°C hebben we meegemaakt) en daardoor blijven er maar weinig soorten over. De soorten die je dan kunt tegenkomen zijn echter zeker de moeite waard. Wat betreft bijzondere soorten is er dan vooral kans op: de 5 hoendersoorten, Taigagaai, Grote Kruisbek, Zee- en Steenarend, Sperweruil, Dwerguil, Drieteenspecht, Grijskopspecht, Barmsijs en Wilde Zwaan.

Zodra de sneeuw bijna verdwenen is komen de trekkers weer terug. Voor menig vogelaar natuurlijk de mooiste periode van het jaar. Het voorjaar is kort en wordt snel gevolgd door de zomer, waarbij het niet meer donker wordt. Het geluid van de knorrende Houtsnip is onder andere een van de eerste tekenen dat alles snel weer terugkomt.

Zodra de sneeuw verdwenen is zijn wij dan voornamelijk te vinden op de hoogvlaktes waar veel bijzondere soorten te vinden zijn, zoals: IJseend, Grauwe Franjepoot, Kempmaan,

21. Veel mooier wordt het niet: Goudplevier in broedhabitat. Jämtland, juni 2020, Marco Lodder.

22. Bosruiter doet z'n naam eer aan. Jämtland, mei 2021, Marco Lodder.

23. Geringd mannetje Haakbek doet zich tegoed aan de lijsterbessen. Jämtland, december 2021, Marco Lodder.

24. Taigagaa: kleiner dan je denkt. Jämtland, datum onbekend, Marco Lodder.

25. Hoe kan het ook anders: ook in Zweden in de ban van uilen. Jämtland, juni 2021, Marco Lodder.

Morinelplevier, Bontbekplevier, Bonte Strandloper, Kleinste Jager, Bosruiter, Sneeuwgorst, IJsgors, Blauwe Kiekendief, Goudplevier en Blauwborst. Op de meren en de rivieren zijn er verschillende duikers, futen en eenden te vinden, zoals: Roodkeelduiker, Parelduiker, Kuifduiker, Brilduiker en Zwarte en Grote Zee-eend. Ook zijn er verschillende roofvogels te bewonderen, zoals: Ruigpootbuizerd, Visarend en verschillende soorten valken. Deze tijd is het echt genieten en we proberen dan het onderste uit de kan te halen.

Het najaar staat in het teken van doortrekkers en zaad- en besseneters, zoals: Koperwieken, Kramsvogels, Pestvogels en Haakbekken. 2020 was een uitzonderlijk goed lijsterbessenjaar, waardoor er een overvloed aan Kramsvogels en Koperwieken zich tegoed deden aan deze bessen en er weken lang een paar honderd Pestvogels waren te vinden in het dorp, gevolgd door een dertigtal Haakbekken. Een aantal Kramsvogels bleef zelfs hangen, waarvan we er op 3 februari jongstleden bij -22°C twee in de tuin hadden.

De meest bijzondere waarnemingen tot nu toe waren voor ons: de Blauwstaart, een paar Laplanduilen met 2 jongen, Kleine Jager, Reuzenster, Haakbek, Dwerguil, Ruigpootuil, Bruinkopmees en een Brilzee-eend (een dwaalgast).

Ook voeren we de vogels in de tuin jaarrond en ook dat is volop genieten. Tot nu toe hebben we buiten de algemene ook in Nederland voorkomende tuinvogels, tuinsoorten als: Pestvogel, Kramsvogel, Koperwiek, Beflijster, Grijskopspecht, Dwerguil, Goudvink, Geelgors, Zwarte Specht, Witkopstaartmees, Havik, Barmsijs, Putter en Appelvink kunnen bewonderen. Ook broeden er al twee jaar op rij Bonte Vliegenvangers in een nestkastje in de tuin. Op vooral de koudste dagen in de winter is het een drukte van jewelste en hoef je het huis dus niet te verlaten om toch te kunnen genieten van alles wat vliegt.

26. Moerassneeuwhoen in z'n element. Jämtland, mei 2021, Marco Lodder.

Nu we hier inmiddels bijna twee jaar wonen leren we het gebied steeds beter kennen en komen we achter veel mooie en bijzondere plekken. Ook weten we nu in welke jaargetijden je op welke plekken moet zijn. We zijn erg benieuwd wat voor moois we dit jaar weer tegen mogen komen!

27. Vrouw Grauwe Kiekendief boven het Oude Land van Strijen. Strijen, augustus 2021, Arie den Tuinder.

Waarnemingen van schaarse en zeldzame vogels in de Hoeksche Waard in 2021

HANS WESTERLAKEN

In 2021 werden 219 verschillende vogelsoorten doorgegeven, wat het jaar tot een gemiddeld jaar maakt. Bij een van de twee mogelijke nieuwe soorten, de Middelste Bonte Specht, ontbreekt bewijsmateriaal en een sluitende beschrijving en wordt derhalve niet aan de Hoeksche Waard-lijst toegevoegd. Zoektochten op de drukbezochte Esscheplaat leverden ook niets op.

Een Raddes Boszanger, die op 27/10 gezien en gehoord werd in Oud-Beijerland, kwalificeert derhalve voor de enige nieuwe soort in de Hoeksche Waard, mits ingediend en geaccepteerd door de CDNA.

Andere zeer zeldzame soorten betroffen het eerste goed gedocumenteerde geval voor de Hoeksche Waard van de Kleine Topper, Eider,

Grote Zee-eend, IJseend, Roodhalsfuut, Flamingo, Grote Burgemeester, Lachstern, Witvleugelstern, Kleine Jager, Hybride Oosterse x Zwarte Wouw, Ruigpootbuizerd, Iberische en Siberische Tjiftjaf en Dwerggors.

Ganzen, Zwanen en Eenden

Na 6 overvliegende exemplaren bij de trektelpost Buttervliet (hierna: TTP) zaten individuele **Rotganzen** tussen 5 en 9 december bij Nieuwendijk, een vogel werd op 20/12 uit het Oude Land gemeld en op 21/12 kwam er een waarneming van een overvliegend exemplaar op Tiengemeten. Tussen 29/1 en 27/2 werden maximaal 3, maar meestal 1, **Roodhalsgans** gezien, waarbij het exemplaar, gemeld op 19/2, geringd bleek te zijn. In het najaar werd een adult exemplaar op 28/9 en 5/10 gemeld. Op 14/1 werd de enige **Sneeuwganzen** van het jaar uit het Oude Land gemeld. Op 10/1 werden 50 **Kleine Rietganzen** vliegend over de Hoogezandsche Gorzen gezien, op 14/1 10 bij Piershil en op 18/1 vier stuks bij Zwartsluisje. Op 9/10 vlogen twee vogels voorbij de Westerse Bekade Gorzen, op 17/10 eentje en op 24/10, 19

28. Kleine Topper op Tiengemeten. Tiengemeten, mei 2021, Gersom Barendregt.

vliegend over de TTP. Nog 8 vlogen op 17/12 over Tiengemeten. De enige vogels aan de grond, in het najaar, was een groep van 6 op de Westerse Bekade Gorzen-oost. **Dwergganzen** werden tussen 1/1 en 17/3 met maximaal 31 exemplaren gezien. De eerste vogels waren al terug op 23/9 en het aantal liep op tot maximaal 44 op 11/11.

Kleine Zwanen werden her en der op het eiland overvliegend gemeld tussen 5/1 en 27/2. De enige najaarsmelding kwam van 7 exemplaren op 11/12 langs Strijen. Pleisterende exemplaren werden tot maximaal 10 vogels vooral gezien rond Zuid-Beijerland tussen 22/1 en 7/3. De grootste pleisterende groep van 11 exemplaren zat echter naast de HSL te 's-Gravendeel op

10/2, Twee vogels werden op 9/2 in de Leenheerengorzenpolder gezien. **Wilde Zwanen** waren vanaf 1/1 tot 31/1 met maximaal 3 vogels in Het Oude Land aanwezig. Een zeldzame zomerwaarneming kwam van een exemplaar dat van 20/8 tot minimaal 12/9 op Tiengemeten zat. Op 5/12 vloog een adulte vogel over Numansdorp en vanaf 7/12 tot ten minste 31/12 zaten drie juveniele vogels bij Zuid-Beijerland.

2021 was, zeker voor de snelle beslissers, een goed jaar voor zeldzame eenden. Tussen 21/2 en 17/5 zat een mannetje **Krooneend** op de Hoogezandsche/Oosterse Bekade Gorzen en op 1/10 vertoefde een man in de APL-polder. Hoewel niet 100% zeker, worden **Krooneenden** in de bebouwde kom van Oud-Beijerland als escapes aangemerkt, omdat hier volièrevogels van allerlei pluimage rondobberen. Op 31/1 werd een man **Topper** op de Hoogezandsche Gorzen gezien en twee aldaar op 19/2. Tot maximaal 3 werden gemeld op 19 en 21/2 bij de Korendijkse Slikken, op 2/3 bij de Maria-polder, op 14/5 een man op Tiengemeten en op 22/11 een man op het Spui bij de Korendijkse Slikken.

Spectaculair was de vondst van een **Kleine Topper** voor de Hoeksche Waard op Tiengemeten op 7/5. Vrijwel zeker betrof dit het mannetje dat zich tussen 4/4 en 16/4 ophield bij

29. Eerste-winter man Grote Zee-eend op de Put bij de Korendijkse Slikken. Goudswaarde, februari 2021, Gert Huijzers.

Bernisse op Voorne-Putten. **Kleine Topper** is een Noord-Amerikaanse eend, die sinds de eerste waarneming in 1986 in Frankrijk in toenemende mate in Europa gezien wordt. Voor Nederland zou dit circa het 30e geval worden indien geaccepteerd.

Een mannetje **Eidereend**, circa het 6e geval voor de Hoeksche Waard, zat op 16/11 bij de Haringvlietbrug. Een eerste-winter man **Grote Zee-eend** liet zich op 18/3 mooi vastleggen in de Leenheerengorzenpolder alvorens te verdwijnen. Er zijn van deze soort in de Hoeksche Waard slechts 9 waarnemingen bekend bij waarneming.nl.

Tussen 18 en 23/3 verbleven 2 **Ijseenden** ten zuiden van de Esscheplaat, wat observatie en het maken van goede foto's lastig maakte. Vanaf 1990 pas de 5e goed gedocumenteerde vogel op waarneming.nl.

Hoenderachtigen en Rallen

Patrijzen werden vrijwel allemaal rond Piershil en Nieuw-Beijerland gemeld met incidentele waarnemingen bij Oud- en Zuid-Beijerland. Op 2/1 werden 13 exemplaren gemeld bij Nieuw-Beijerland en op 6/11, tien aldaar. Het beeld blijft somber.

Voor **Kwartels** was het een slecht jaar met maar twee roepende exemplaren. Eentje riep van 8 tot 15/7 in de St. Anthony-polder, een ander op 3 en 30/8 bij de APL-polder/Land van Essche.

Porseleinhoenders werden gezien op de Hoogezandsche Gorzen op 18/4 en een roepend exemplaar op Tiengemeten werd vanaf Nieuwendijk gehoord op 1/6.

Kraanvogels

Al op 20/2 werden 20 vliegende **Kraanvogels** uit de APL-polder gemeld. De enige andere voorjaarsvogel vloog op 20/3 over het Oude Land.

Op 22/11 vlogen 15 exemplaren voorbij de Schuringse Dijk. 4 exemplaren die gemeld werden vanaf IJsselmonde, werden opgepikt in 's-Gravendeel en vervolgens boven het Oude Land en nog 16 stuks vlogen die dag langs het

Hollands Diep. Na een vorstival in het noorden spoedden op 22 december 16 exemplaren en op 26/12 vier zich via de Korendijkse Slikken naar warmere oorden.

Futen

Een steeds, ook op landelijk niveau, zeldzamer wordende **Roodhalsfuut** verbleef van 27/11 tot 31/12 bij de Haringvlietbrug. Tussen 22/2 en 24/4 bevonden tot maximaal 8 stuks **Geoorde Futen** zich op het Hollandsch Diep/Haringvliet tussen de Westerse Bekade Gorzen en Tiengemeten. Tussen 2/5 en 17/9 waren er maximaal 2 op Tiengemeten.

Flamingo's

Op 17/4 werden 7 **Flamingo's** gemeld ten westen van de Haringvlietbrug en op 14/6 en 1/7 11 vanaf de Ventjagersplaten.

Steltlopers

Voor steltlopers was het een mager jaar. Soorten als Steenloper en Kanoet ontbraken geheel en andere steltlopers verschenen veelal in lage aantallen.

Steltkluten, met een maximaal aantal van 4 op Tiengemeten, bevonden zich tussen 22/4 en 21/7 naast Tiengemeten, voornamelijk in de APL-polder, de Oosterse Laagjes, het Oude Land en de Leenheerengorzenpolder.

Zilverplevieren waren relatief goed vertegenwoordigd met een groep van maar liefst 12 exemplaren in de Leenheerengorzenpolder op 25/5. Tussen 24/4 en 27/5 waren er tot maximaal 3 aanwezig in de Leenheerengorzenpolder /Korendijkse Slikken op 8/5. Twee waarnemingen kwamen in het najaar, 1 op 21/8 over Klaaswaal en een laat exemplaar op 13/10 over de TTP. Op 13/8 vloog een **Morinelplevier** over de Korendijkse Slikken. Op 4 en 5/6 zaten maximaal 4 **Krombekstrandlopers** in de Leenheerengorzenpolder en op 3/9 twee juveniele vogels aldaar. Een nachtelijke vogel trok roepend over Oud-Beijerland op 11/9. Tussen 4 en 8/5 zaten maximaal 3 **Temminck's**

30. Eerstejaars Grote Burgemeester op het Oude Land van Strijen. Strijen, december 2021, Dirk Dekker.

32. Juvenile Witvleugelstern bij de Korendijkse Slikken. Goudswaard, augustus 2021, A. van Steensel.

31. Lachsterns (oudervogel met jong) boven het Vuile Gat. Nieuwendijk, augustus 2021, Rik Kruit.

33. Tweede kalenderjaar Kleine Jager boven de Korendijkse Slikken. Goudswaard, juli 2021, John Groenenberg.

Strandlopers in het Oude Land en op 8 en 9/5 maximaal twee in de APL-polder.

Kleine Strandlopers werden slechts eenmaal in het voorjaar gemeld: 2 exemplaren op 14/5 in de Leenheerengorzenpolder. In het najaar aldaar maximaal 4 tussen 4 en 7/9 en tussen 5 en 7/9 maximaal 3 in de APL-polder.

Bokjes werden tussen 30-1 en 4-4 op meerdere plaatsen gemeld. Vanaf 27/9 werden er ook her en der Bokjes, met een maximum van 3 waargenomen. De vorstnival van februari gaf goede fotografische mogelijkheden.

Een nachtelijk overvliegende, roepende **Griël** op 15/7 te 's-Gravendeel kon helaas niet opgenomen worden om als "zeker" (met bewijsmateriaal) ingevoerd te kunnen worden.

Meeuwen, Sterns en Jagers

Na een waarneming op Tiengemeten op 8/4 en maximaal 8 in de APL-polder op 21/4, vlogen **Dwergmeeuwen** met een maximum van maar liefst 47 tussen 24/4 en 9/5 over het Hollands Diep. Op 12/6 en 30/12 ook een exemplaar aldaar. Voor velen was een eerstejaars **Grote Burgemeester**, die foerageerde op door de vogelgriep gevelde vogels van 1 tot 19/12 in het Oude Land, een welkome toevoeging aan hun

Hoeksche Waard-lijst. De vogel trok ook nogal wat belangstelling van buiten de regio.

Op twee meldingen in het Oude Land van de **Ponische Meeuw** na, waren alle andere langs het Haringvliet, Hollands Diep en de Dordtse Kil. Het betrof vogels van alle kalenderjaren en adulte vogels. **Geelpootmeeuwen** werden vooral op Tiengemeten en de APL-polder waargenomen. De als Geelpootmeeuw gemelde vogel bij de Haringvlietbrug blijkt een hybride Geelpoot x Zilvermeeuw te zijn. Dat Geelpootmeeuw lastiger op naam valt te brengen, blijkt wellicht uit het overgrote aandeel adulte vogels, dat gemeld werd.

Naast een waarneming op 8-8-1937, via een waarnemingenrubriek uit Ardea, zou de waarneming van twee **Lachsterns** bij het Vuile Gat, Tiengemeten, mijns inziens wel als nieuw voor de Hoeksche Waard aangemerkt kunnen worden.

Op 6/9 vlogen 3 **Reuzensterns** langs de TTP. Tussen 10/4 en 20/7 werden **Grote Sterns** acht maal vliegend gemeld in het gebied tussen de Hoogezandsche Gorzen en de Korendijkse Slikken. Tussen 26/4 en 31/7 werden vrijwel alle

Dwergsterns gemeld vanaf de Korendijkse Slikken met als hoogste aantal 4 stuks op 31/5 en 20/7. De enige andere waarneming kwam uit de APL-polder op 21-22/5. Op 20/8 werd de eerste **Witvleugelstern** sinds juli 2014 gemeld op de Korendijkse Slikken. Het betrof een juveniel exemplaar.

Zwarte Sterns werden gezien tussen 21/4 en 2/9 in de APL-polder, boven het Hollandsch Diep, Tiengemeten en later in het seizoen op de Korendijkse Slikken. Het hoogst genoteerde aantal was 26 op 4 mei boven het Hollandsch Diep.

De eerste goed gedocumenteerde **Kleine Jager** voor de Hoeksche Waard, die op 15/7 boven de Korendijkse Slikken vloog, kon later niet teruggevonden worden.

Ooievaars en Reigers

Een ter plaatse juveniele **Zwarte Ooievaar** verbleef op 12/8 een drietal uren in polder Groot-Cromstrijen te Numansdorp; de enige andere vogel werd op 5/10 door 1 waarnemer gefotografeerd.

Van 3/1 tot 6/2 verbleef een tweede-kalenderjaar **Kwak** bij Strijensas. Op 21/8 werd te Klaaswaal een overvliegend, roepend exemplaar op een geluidsrecorder vastgelegd.

Koereigers, ooit een zeldzaamheid in de Hoeksche Waard, werden vanaf 15/1 tot einde jaar meer dan 250 maal gemeld. Zwaartepunten van de waarnemingen waren het Oude Land, de APL-polder, de TTP, Tiengemeten en later in het seizoen rond Korendijk. Zowel rond de TTP als bij Korendijk werden als hoogste aantal 12 exemplaren, gemeld, zodat het mogelijk steeds om de dezelfde vogels ging.

Opmerkelijk was ook het verblijf van een eerstejaars **Purperreiger** tot 8/12 in het Oude Land.

Visarenden, Sperwers en Valken

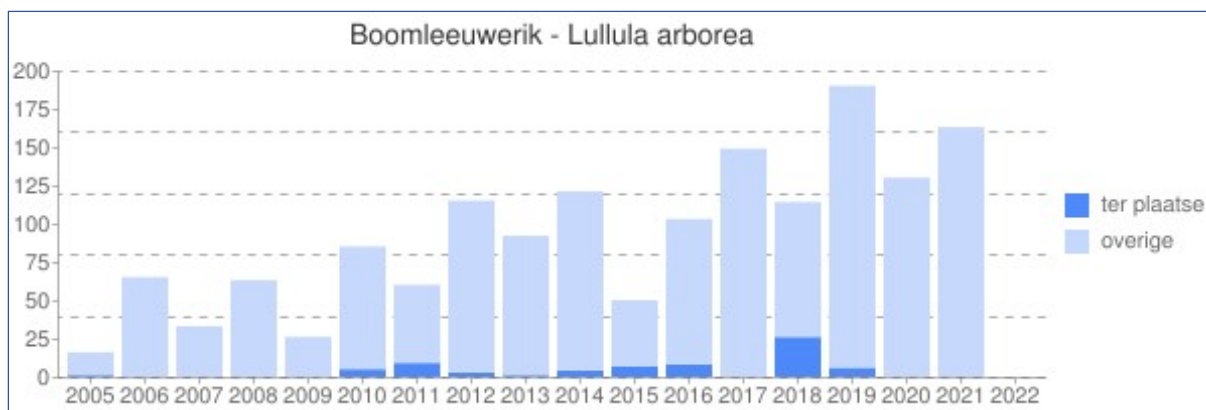
Visarenden werden in het voorjaar tussen 20/4 en 20/5 vrijwel uitsluitend van de zuid- en westkant van de Hoeksche Waard gemeld. De eerste van het najaar was op 3/8 in de APL-polder en de laatste melding kwam op 9/10 van Tiengemeten. In het najaar is met name de APL-polder een goede plaats om de soort te zien. De enige **Wespendief** van het voorjaar vloog over Oud-Beijerland op 25/5. Op 27/7 bevond een ex. zich kort in het Oude Land en vanaf 3/8 tot 21/9 kwamen nog een zestal meldingen uit Strijen, Tiengemeten, Zwartsluisje en Oud-Beijerland. Tussen 24 en 26 april bevond zich een vrouwtje **Grauwe Kiekendief** in het Oude Land en werd een vrouwtje aldaar op 22/8 vastgelegd.

Op 6/1 vloog een **Rode Wouw** over de APL-polder. Tussen 3/4 en 10/5 werden er solovogels verspreid over het eiland gemeld. Tussen 13 en 18/8 verbleef een vogel bij Nieuwendijk en op 12 en 30/10 ook een exemplaar in die omgeving en voorts nog op 19/12 bij Korendijk. Tussen 27/4 en 14/5 vlogen in totaal 6 **Zwarte Wouwen** verspreid over eiland.

Na een eerste melding van een Zwarte Wouw op 17/10 van Tiengemeten, werd mogelijk dezelfde vogel op 28/10 op de Korendijkse Slikken ontmaskerd als een **Hybride Zwarte x Oostelijke**

34. Hybride Zwarte x Oostelijke Zwarte Wouw boven de Leenheerengorzenpolder. Goudswaard, november 2021, Kris de Rouck.

35. Jaarlijks aantal in de Hoeksche Waard waargenomen Boomleeuweriken in het tijdvak 2005 tot en met 2022. De passanten betreffen overvliegende vogels.

Zwarte Wouw. Na voorbijvliegende vogels op 10 oktober 2017 op Tholen en bij Lelystad op 15/10/2017 was dit de eerste pleisterende vogel in Nederland. De vogel maakte op 2 en 3/12 een uitstapje naar het Oude Land. Via onderstaande link kunt u een uitgebreid artikel lezen over de ondersoorten van de Zwarte Wouw: <https://subalpinebirding.com/blog/eastern-black-kites-in-europe-a-new-look>.

Tussen 23 en 31/1 werd een **Ruigpootbuizerd** twee maal gezien en gefotografeerd bij Nieuwendijk en op Tiengemeten. Op 18/2 en 1/3 kwamen meldingen uit het Oude Land en van Tiengemeten. Vanaf 16/10 tot 5/11 werd een vogel bij de Korendijkse Slikken gemeld.

Smellekens werden verspreid over het eiland 51 maal gemeld. De beste kans om deze soort te zien is in het Oude Land, op de Korendijkse Slikken en de TTP.

Spechten en Draaihalzen

Alle waarnemingen van de **Kleine Bonte Specht** kwamen tussen 27/2 en 20/11 van de Esscheplaat. Van een gemelde **Middelste Bonte Specht** aldaar op 27/3 ontbraken een goede beschrijving en foto's. Ondanks druk bezoek vanwege een Iberische Tjiftjaf werd de vogel daar niet meer opgemerkt.

Minimaal acht **Draaihalzen** werden gemeld op 14 tot 19/4 bij Zuidzijde. Op 15, 16 en 20 tot 22/4 te 's-Gravendeel, van 24 tot 28/4 op Tiengemeten, op 27/4 een exemplaar te Puttershoek, op 30/4 voor een paar gelukkigen eentje in Maasdam en een vogel in Nieuw-

Beijerland op 8/5. De enige najaarsvogel zat op 13/9 in Maasdam.

Klauwieren

Klapeksters werden slechts 3 keer gemeld. Tweemaal van Tiengemeten op 12/11 en 16/12 en een individu op De Staart bij Oud-Beijerland op 19/10.

Wielewalen

Op 15/5 werd een vrouwtje **Wielewaal** op de Esscheplaat gefotografeerd. Tussen 24 en 31 mei werden 3 roepende exemplaren gemeld tussen het Hoogezand en de Esscheplaat. Op 31/5 verbleef een zingend mannetje bij 's-Gravendeel. Bijzonder was een zingend exemplaar in Nieuw-Beijerland op 1/6.

Zangvogels

Voorbijvliegende **Boomleeuweriken** werden 48 gemeld met een totaal van 163 exemplaren. Verreweg de meeste werden op de TTP genoteerd. Een **Boomleeuwerik** aan de grond blijft toch zeldzaam in de Hoeksche Waard, zoals te zien valt in de statistieken.

De enige **Bladkoning** van het jaar riep op 1 oktober bij de TTP. Een lastig te ziene **Siberische Tjiftjaf** bevond zich van 6 tot 23/11 op de Westerse Bekade Gorzen, nabij de Haringvlietbrug. Twee waren aanwezig op de Korendijkse Slikken van 23 tot en met 27/12. De tweede **Iberische Tjiftjaf** voor de Hoeksche Waard zong van 17/4 tot minimaal 23/5 op de Esscheplaat. Circa 15 **Spotvogels** werden vanaf diverse plaatsen gemeld. Een zelfde aantal

Snorren werd gemeld met het zwaartepunt van de waarnemingen op Tiengemeten.

Een **Raddes Boszanger** zou een nieuwe soort voor de Hoeksche Waard zijn, mits ingediend bij en geaccepteerd door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna. De vogel werd op 27/10 gezien en gehoord bij de Staart, Oud-Beijerland. Het sonogram toont aan, dat het daadwerkelijk om deze soort gaat.

De eerste **Beflijster** werd al op 28/3 gezien en tot 7/5 werden er maximaal 10 bij de Hoogezandsche Polder gemeld op 17/4. Tussen 12 en 31/10 werd een 30-tal waarnemingen doorgegeven met als grootste aantal maar liefst 19 over de TTP op 23/10.

36. Tweede kalenderjaar man Bonte Vliegenvanger op de Zeehondenplaat. Strijensas, april 2021, Arie Verhoef.

Grote Lijsters werden in januari en februari een tiental keer waargenomen. Zingende vogels werden tussen 2/3 en 22/6 op slechts op enkele plaatsten gemeld. Een juveniele vogel op 16/7 zou kunnen duiden op een broedgeval rond 's-Gravendeel. Het aantal broedende vogels in de Hoeksche Waard lijkt niet hoger dan vijf te zijn. De soort is typisch op de TTP in oktober met maar liefst 176 exemplaren en als topdag 29 oktober met 62 vogels.

Mede opgehouden door het koude weer kwamen er veel waarnemingen van **Bonte Vliegenvangers**. Tussen 10 en 15/4 werden 7 exemplaren, voornamelijk mannetjes, gemeld

van de Hoogezandsche Gorzen, de Esscheplaat, de Mijlpolder te 's-Gravendeel, de Maria-polder en de Torensteepolder te Numansdorp. Op 29/4 een ex. bij Puttershoek en tussen 8 en 11/5 weer man op de Esscheplaat. De enige najaarswaarneming was op 28/8 te Nieuw-Beijerland.

Tussen 16/4 en 2/5 werden 9 **Engelse Gele Kwikstaarten** gemeld, alle aan de zuidkant van de Hoeksche Waard behalve een waarneming op Tiengemeten en eentje bij 's-Gravendeel. Van de **Noordse Gele Kwikstaart** kwamen slechts twee meldingen; een vogel bij Schuring op 30/4 en een andere op 9/5 in de APL-polder.

Rouwkwikstaarten werden gezien in de APL-polder op 29/3 en 26/4. Op 2 en 26 april bij 's-Gravendeel en op 5/5 bij Polder Raepshille, Strijen.

Een **Grote Pieper** werd overvliegend van Nieuwendijk naar Tiengemeten gemeld op 31/10. Een lastig te vinden **Oeverpieper** bevond zich tussen 31/1 en 20/3 langs de Westerse Bekade Gorzen, Numansdorp, en was daar vanaf 21/11 tot minimaal 19/12 weer aanwezig.

Ter plaatse **Appelvinken** kunnen het beste op de Esscheplaat, bij de Natuurbegraafplaats, Heinenoord en het Zuid-Beijerlandse Bos gezocht worden. Veruit de meeste worden in oktober overtrekkend gezien met name bij de TTP, maar ook bij Golfbaan Cromstrijen en bij Nieuwendijk. Bij de TTP vlogen er maar liefst 20 over op 29/10.

Op 24/4 werd een **Goudvink** bij de Tiendgorzen gemeld; de enige andere trok op 31/10 langs de TTP. Twee **Kleine Barmsijzen** vlogen langs de TTP op 6/11 en op die datum werd ook een exemplaar bij de Haringvlietbrug waargenomen.

De enige andere waarneming was op de Westerse Bekade Gorzen op 23/11.

Op 10/4 vloog een **Kruisbek** langs de APL-polder, op 16/6 bij Maasdam, op 22/7 over Nieuw-Beijerland. Alle andere, behalve 2 exemplaren overvliegend op 9/10 bij Numansdorp, vlogen tussen 5/9 en 29/10 over de TTP, met een maximum van 24 op 5/10.

Van 1/1 tot 10/1 verbleef de in 2020 gearriveerde **Europese Kanarie** op het terrein van de gesloopte Posthoorn te Puttershoek. Tussen 7 en 29/10 vlogen individuen langs de TTP. Twee trokken langs de Haringvlietbrug op 29/10. Op 31/10 kwam een melding van een **Sneeuwgorz** van de Korendijkse Slikken, op 6/11 werd er een gefotografeerd bij de Oostersche Bekade Gorzen; bij de Westerse Bekade Gorzen werd een geluidsopname gemaakt van een langstreckende vogel. Op 17/10 vloog een **Geelgorz** over de TTP, op 5/11 kwam een melding van de Korendijkse Slikken, een man bevond zich op 7/12 bij Zuid-Beijerland en wederom eentje op de Korendijkse Slikken op 21/12.

Een **Dwerggorz** was wederom voor weinigen weggelegd. De overvliegende vogel streek vermoedelijk kortstondig neer bij Nieuwendijk op 9/10.

••

SOORT	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	trend	bc	
Groenling	1	3	-	1	1	2	2	3	2	2	2	3	2	2	3	2	1	1	1	2	2	1	3	3	2	2	2	1	2	1	4	3	3	4	4	3	3	1	2	2	4	4	
Putter	2	2	2	4	2	5	3	2	1	1	1	4	2	4	4	4	3	2	2	4	3	3	2	3	4	7	6	5	6	5	5	6	6	5	5	7	3	2	3	4	4	+/?	9
Kneu (GE)	1	2	3	2	1	2	2	5	4	3	3	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1	-	1	-	2	-	-	-	2	1	3	2	3	5	3	3	2	1	1	4	4	??	4
Rietgors	12	10	16	11	14	10	18	14	16	13	13	13	13	13	11	13	10	9	11	15	19	15	19	20	19	17	18	21	26	29	25	25	18	23	28	22	17	19	23	21	+/=	14	
Aantal broedparen/territoria	235	246	252	278	273	263	298	333	350	323	318	316	339	351	342	370	336	367	377	417	387	394	439	478	540	507	548	421	478	512	448	431	426	435	454	497	433	423	480	504	++/+		
Aantal soorten	47	52	45	46	46	48	48	54	48	52	52	55	52	55	53	57	57	56	59	56	60	58	57	58	59	61	57	64	67	61	63	61	62	59	66	62	62	59	65	+/=			
LEGENDA																																											
vetgedrukt	Rode Lijst broedvogels 2017: KW = kwetsbaar, GE = gevoelig.																																										
trend	Overall trend (1982-2021) / trend laatste 10 jaar (2012-2021): ++ = sterke toename; '+ = matige toename; 0 = stabiel; '-' = matige afname; '-- = sterke afname; ? = onduidelijk of sterk fluctuerend; n = nieuw.																																										
	inc = incidentele broedvogel (1-5 jaar); onr = onregelmatige broedvogel (6-15 jaar).																																										
bc	Hoogste broedcode in 2021.																																										
(x)	Aantal territoria/broedparen van soorten die alleen direct buiten de plotgrenzen op het Zwartsluisje zijn vastgesteld.																																										
Oeverzwaluw	Kolonie langs de Vissersvliet: in 2009 en 2010 niet exact geteld, schatting op basis van aantal in- en uitvliegende exemplaren (cursief).																																										
Boerenzwaluw	Kolonie in paardenstallen locatie Zwartsluisje 4 (vanaf de looproute niet zichtbaar): tot 2008 geteld (en waarschijnlijk onderteld) op basis van aantal in- en uitvliegende paren (cursief), mbv gegevens van het huiszwaluwenproject van de Vwg Hoekschevaards Landschap zijn vanaf 2008 de werkelijke aantallen ingevoerd, in 2020 en 2021 is deze kolonie door een misverstand niet geteld, voor 2020 zijn de aantallen van 2019 aangehouden en voor 2021 geschat op basis van het aantal rondvliegende exemplaren (cursief), verder zijn er incidenteel broedgevallen ionder de bruggen in de Kraagweg en het Zwartsluisje, en in de observatiehut.																																										
Huiszwaluw	Kolonie aan woonhuis locatie Zwartsluisje 4 (vanaf de looproute slechts gedeeltelijk zichtbaar): tot 1996 geteld (en waarschijnlijk onderteld) op basis van aantal in- en uitvliegende paren (cursief), mbv gegevens van het huiszwaluwenproject van de Vwg Hoekschevaards Landschap zijn vanaf 1997 de werkelijke aantallen ingevoerd.																																										

❖ Bijlage 2: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in Huiszwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 1987-2021.

koloniennr.	Koloniennaam	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
6721	HW-Nieuw-Beijerland	10	13	13	18	26	28	33	29	22	19	30	23	25	32	23	16	13	10	7	14	17	11	3	6	9	7	6	4	3	5	4	4	4	8	9	
6724	HW-Oud-Beijerland west	32	34	30	42	30	17	23	11	2	3	5	4	9	8	18	6	7	7	10	13	15	17	15	12	19	24	20	23	28	26	31	15	20	20	10	
6726	HW-Goidschaloord	17	43	46	69	65	48	56	53	35	43	39	31	12	9	10	9	5	2	2	7	12	16	8	12	5	5	3	8	7	16	40	43	39	39	34	
6727	HW-Blaaksedijk	7	6	19	15	16	15	24	28	20	24	17	16	12	17	13	12	16	13	27	31	27	32	27	24	29	23	36	49	47	64	35	42	48	45	47	
7047	HW-Goudswaard	17	21	15	12	45	26	32	25	16	22	17	51	40	42	24	20	49	54	35	34	47	57	53	56	66	63	58	61	72	58	54	56	91	92	102	
7049	HW-Oude Korendijk	12	27	28	29	34	37	23	18	20	17	13	18	15	21	21	15	25	34	23	21	54	61	74	74	73	68	81	74	70	44	46	46	60	55	64	
7051	HW-Polder Nieuw Piershil				0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	12	15	18	19	19	18	20	22	24	30	26	40	49	42	64	51	
7050	HW-Piershil	16	19	17	19	8	8	20	11	3	7	5	16	24	6	9	4	6	14	15	10	13	17	18	20	21	22	19	17	16	10	10	16	14	12	11	
7052	HW-Zwartsuisje	33	147	141	171	154	178	137	122	92	79	100	53	59	66	63	45	56	54	68	76	59	60	55	66	70	69	60	56	44	38	40	36	39	65	52	
7053	HW-Zuidzijde	34	35	54	51	35	36	37	37	31	31	13	13	10	16	16	21	24	37	53	55	55	40	31	45	45	32	46	41	35	30	26	16	38	32	39	
7054	HW-Zinkweg	21	18	14	27	44	43	53	29	12	13	16	17	22	39	38	33	43	45	43	37	21	24	15	22	28	16	9	3	2	2	2	0	0	0	0	
7057	HW-Klaaswaal	38	21	66	56	69	82	76	75	55	43	55	66	64	57	50	49	50	37	35	26	23	25	23	38	28	28	24	27	36	30	57	62	72	78	79	
7056	HW-Klein Zuid-Beijerland	19	16	11	17	0	21	13	13	5	0	3	5	6	16	21	16	10	15	16	19	17	10	8	7	8	7	9	8	18	17		6	11	6	15	
7059	HW-Mijnsheerenland	28	20	26	53	38	33	31	30	15	15	17	10	11	8	7	2	5	7	11	6	8	8	10	19	14	11	11	5	8	9	5	7	16	25	24	
7060	HW-Westmaas	19	17	34	28	25	27	25	16	6	0	7	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	2	0	1	1	
7061	HW-Oude land v. Strijen NW	20	26	38	51	48	43	35	27	13	11	7	6	6	17	35	31	25	22	39	46	40	44	24	22	16	24	20	17	0	0	32	31	32	39	23	
7063	HW-Puttershoek	10	14	14	15	18	26	21	14	12	9	9	9	11	10	23	15	19	18	20	16	20	15	24	31	34	21	18	15	7	7	14	14	15	20	14	
7065	HW-Maasdam zuidoost	5	6	9	9	9	7	11	10	5	5	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	16	14	13	14	verv.	verv.	verv.	verv.
7066	HW-Cillaarhoek en Maasdam	14	19	20	15	11	3	3	3	1	2	9	16	20	25	36	25	19	24	29	25	27	27	49	61	67	61	46	53	29	32	35	51	56	47	51	
7071	HW-Zuid-Beijerland	56	65	57	89	95	129	116	111	97	102	68	75	98	128	122	113	102	140	137	103	72	101	99	108	133	109	89	81	67	47	62	50	61	62	64	
7073	HW-Groot Cromstrijen west	36	35	47	49	52	46	35	27	26	25	23	21	19	29	25	15	17	21	19	19	18	12	0	17	23	24	16	13	14	6	9	12	11	14	14	
7072	HW-Groot Zuid-Beijerland	1	14	3	9	7	7	4	5	4	2	2	0	0	0	5	5	4	4	2	0	4	6	7	7	7	6	4	2	3	3	0	0	0	0	0	
7074	HW-Numanspolder west										16	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7075	HW-Numansdorp	140	170	170	248	182	241	169	142	117	118	111	113	101	128	114	91	94	141	135	102	91	86	85	100	86	99	101	95	79	64	100	113	164	137	144	
7076	HW-Groot Cromstrijen oost	0	10	16	15	6	4	11	3	3	5	4	5	3	2	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7077	HW-Schuring west	72	57	64	33	47	70	67	52	69	58	67	51	68	64	48	36	25	34	42	41	28	29	43	43	46	77	67	82	89	76	74	60	59	35	16	
7078	HW-Schuring oost	86	103	102	96	88	104	81	62	74	64	32	38	35	41	42	48	49	103	131	78	71	99	99	102	104	48	100	67	75	100	93	90	79	76	71	
7079	HW-Strijen noordwest	12	12	11	8	3	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	8	12	15	25	19	26	32	37	57	38	52	43	21	
7080	HW-Strijen noordoost	6	24	13	15	15	31	34	24	9	9	7	18	7	5	5	3	0	1	2	2	3	0	1	0	0	0	0	0	2	2	2	10	9	6	2	
7082	HW-Strijen zuidoost	29	30	32	33	32	37	32	24	7	15	15	3	12	0	0	4	4	9	8	3	7	4	13	18	13	14	13	16	12	15	18	31	32	46	43	
7081	HW-Strijen zuidwest	9	16	31	23	41	52	42	43	26	25	11	13	17	20	20	31	28	45	45	42	49	57	64	71	66	73	43	41	46	45	57	51	38	22		
7098	HW-Hoogezandse Haven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	19	51	59	62	46	68	84	61	30	34	49	57	90	105	97	95	86	106	115	
7100	HW-Esscheplaat	22	37	22	19	23	33	32	34	26	22	19	7	12	8	4	4	2	5	4	29	47	68	99	88	40	44	41	35	26	41	52	39	46	37	30	
7101	HW-Strijensas	0	9	13	26	13	30	39	42	40	57	61	45	30	39	36	41	38	50	71	93	124	122	107	110	131	97	109	109	105	136	124	117	117	121	114	
7178	HW-'s-Gravendeel	18	13	20	23	31	25	22	25	23	22	29	34	30	31	28	23	18	27	24	20	19	25	23	18	12	20	35	20	14	14	12	15	9	5	1	
7204	HW-Mookhoek	21	23	36	37	40	39	37	41	41	31	28	28	21	34	32	30	21	19	24	29	28	23	21	20	20	24	39	50	33	32	52	58	49	52	49	
7206	HW-Mariapolder	100	99	87	98	73	89	99	76	40	42	24	26	18	15	10	11	13	29	30	24	34	36	24	39	44	32	37	58	59	46	39	56	84	73	52	
Totaal aantal bewoonde nesten		960	1219	1319	1518	1423	1617	1475	1261	984	957	885	834	815	931	903	768	810	1056	1172	1098	1104	1210	1226	1341	1325	1220	1292	1255	1208	1197	1322	1337	1506	1499	1384	

❖ Bijlage 3: Overzicht van het aantal bewoonde nesten in Oeverzwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in het tijdvak 2000-2021.

<i>Koloniernaam</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Kuipersveer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	25	0	23
Hoeksche Waard - Suikerfabriek Puttershoek	2	30	5	0	0	0	77	12	26	13	121	53	5	2	2	0		118	54	42	0	0
Hoekse Weg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0
Jachthaven Nieuwendijk																					3	2
Kijkwand Oudeland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	20
Oosterse Bekade Gorzen												282	142	11	46	121	0	206	16	10	0	187
Buisleiding Esscheplaat																						7
Buttervlietpolder	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	0
Hoeksche Waard - Oeverlanden Esscheplaat	0	0	0	0	0	0	0	378	623	0	575	759	248	219	96	5	183	66	118	122	262	90
Totalen	2	30	5	0	0	0	77	390	649	13	696	1094	395	232	144	126	183	390	208	199	305	329

❖ Bijlage 5: Uitkomsten roofvogeltellingen Hoeksche Waard in de winters 1983-2022.

Wintertellingen roofvogels Hoeksche Waard

	83	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
Rode wouw		2															2					1																		
Zeearend									1			2	1		1		1	2	2			2				1	1	2	2	2	3	3	3	2	4	5	7	6		
Bruine kiekendief	1	2	1	2	3	4	6	3	4	2	2	3	3	1	2	2	1	1	2		2	1	2	2	1		2	1	1		4	2	4	1	6	1	3	7		
Blauwe kiekendief	10	7	15	10	7	12	8	15	6	5	3	11	16	8	10	15	7	11	10	7	10	7	2	5	9	11	8	7	7	4	3	4	3	2	7	3	5	4		
Havik						1	1		1	1	2	3	1	4	1	4	5	5	7	7	6	4	5	12	9	9	8	5	8	11	11	9	5	9	5	6	8			
Sperwer	16	5	4	4	6	5	16	14	12	10	11	13	14	13	15	13	16	13	22	21	22	19	21	15	16	12	14	14	15	11	14	12	11	11	18	11	18	16		
Buizerd	39	35	60	59	53	36	59	97	69	98	169	142	180	236	209	234	218	270	331	281	280	311	207	285	362	258	349	388	331	302	298	321	326	371	272	313	439	219		
Ruigpootbuizerd		1	1	2	1		1	1	2				1									1					1	1			2									
Torenvalk	32	23	17	47	113	68	85	70	61	67	39	123	43	76	95	82	115	63	112	74	140	77	78	96	74	43	50	92	42	31	80	76	46	120	46	127	91	42		
Smelleken	2	4	2	1			3	3	5		1	1	2	4		2	1	1	4	6	4	1	1		2	1	1	2	6	1		1	1	1	2		1			
Slechtvalk		1	1	1	2	1	2	2	3	2	3	2	2	3	2	4	1	3	5	8	7	11	4	4	6	4	11	8	8	7	9	8	11	8	9	9	12	9		
Grote valk spec.																																								
Hybride zwarte wouw x oostelijke zwarte wouw																																							1	
Totaal	100	80	101	126	185	126	181	206	163	185	229	299	265	342	338	353	364	371	493	404	473	436	319	412	482	339	446	524	417	366	424	438	414	521	373	473	582	312		

Wintertellingen roofvogels Tiengemeten

	83	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Rode wouw																			1																				
Zeearend																				1						1				1	2	2	2	1	2	1	3		
Bruine kiekendief							2		2			1				2	1	7	5	1	3	5	1	2	2		2	3	2	4	1	7	2	4	5	9	5	7	
Blauwe kiekendief							7		5			4		5			2			3	1	2				5	1	2		2	4		2	1	3	2	2	1	4
Havik																										1		1	1	2	2		1		1	3	1	2	3
Sperwer						1						2																		1		2	1	2	2		2	5	
Buizerd						5		10				9		9	5	13	7	7	10	11	11	10	7	5	5	10	16	8	14	12	7	7	10	9	15	13	20	11	
Ruigpootbuizerd																												1	1										
Torenvalk						5		15				2		3	2	3	5	2	2	5	1	7	14	3	3		5	6	8	4	2	3	8	5	3	7	7	2	
Smelleken									1												1															2	1		
Slechtvalk									1								1						1		1	1	2	2	1	3	1					1		1	1
Totaal						20		34				18		17	7	18	16	16	18	21	17	25	22	11	17	14	29	20	31	28	11	24	24	26	34	35	39	36	

❖ Bijlage 6: Notulen van de bijeenkomst van de vogelwerkgroep d.d. 28 oktober 2021.

Vanaf 19:30 praten 32 deelnemers bij. Het is de eerste bijeenkomst sedert 2 jaar.

20:00 opening door Marianne vd Waal en Peter de Barse.

De volgende nieuwkomers stellen zich voor.

Joost Hazelaar, Pieter Bas Kooiman, Ineke Blanker, Dirk Goudswaard, Karin vd Berg en Wicher Pen. (nou ja, nieuwkomers...)

Mededelingen van de voorzitter

-Eerst een bedankje en applaus voor Marianne Booms die de bardienst vervult.

-Sovondag zal plaatsvinden op 27 november.

-8 januari 2022 is de jaarlijkse deltaexcursie, een traditie vanaf 1974!

-Een dankwoord voor Lodewijk Ouwens en Rob ter Horst voor hun blog over het BMP project Groote Gat. Een zeer gewaardeerd initiatief in coronatijd.

-De HW `big day` georganiseerd door Rick van Pelt was dit jaar goed voor maar liefst 130 verschillende vogelsoorten.

-Marianne attendeert de aanwezigen op de uitzending van het programma pointer over de problematiek rond de populatie damherten op de AHH en omgeving.

-Er ligt en oproep van Vogelbescherming Nederland aan vogelwerkgroepen.

Per 1 juli 2022 gaat een nieuwe omgevingswet in werking die een aantal wetten vervangt. Gemeenten moeten daarmee aan de slag om nieuwe bestemmingsplannen te maken. VBN vraagt jullie om in de gaten te houden of hun plannen wel genoeg rekening houden met flora en fauna. Voor meer informatie:

<http://www.samenvooronzeleefomgeving.nl/>

<https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/>

Gert Huijzers verhaalt aan de hand van eigen beeldmateriaal over het eerste geslaagde broedgeval van zeearenden in de Korendijkse slikken. Het enige uitgevlogen jong is uitgerust met een zender.

Dick van Houwelingen heeft eindelijk een positief verhaal over weidevogelbescherming en de resultaten in Hoeksche Waard oost. Wat opviel in 2021:

-een lang broedseizoen dat tot in augustus doorliep

-succesvolle alarmtellingen half juni

-de voorspelde hoge predatiedruk door roofvogels wegens de lage muizenstand werd niet bewaarheid.

Merijn Loeve de nieuwe boswachter ecologie van SBB stelt zich voor. Merijn heeft zijn visitiekaartje al op een aantal plekken afgegeven o.a. door de digitale cursus over de herkenning van juveniele meeuwen samen met Albert de Jong. Zijn gegevens: mloeve@staatsbosbeheer.nl 06-50009229

Gerard houdt een gloedvol betoog over het wel en wee van Bruine kiekendieven in de Hoeksche Waard. Zo'n 25 deelnemers aan het eenmalige telproject worden nogmaals bedankt voor hun bijdrage aan de telling HW en Tiengemeten breed van het aantal broedparen. Verslag zie elders in IVV.

Gerard signeert zijn nieuwste boek , een monografie over de Wilde Eend.

28/10-2021 Janus Verkerk

Meetnet Agrarische Soorten in Zuid-Holland 2017 – 2021

Inleiding

In 2017 is het Meetnet Agrarische Soorten gestart in Zuid-Holland, onder regie van Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels. Dit meetnet berust op telpunten, verspreid gelegen op de eilanden Voorne-Putten, IJsselmonde, Hoeksche Waard en in de Alblasserwaard. Het doel is om de aantalsontwikkelingen van boerenlandvogels nauwgezet te kunnen volgen. De tellingen worden uitgevoerd door vrijwilligers zoals natuurliefhebbers, vogelwerkgroepen en andere betrokkenen bij de vogels in het agrarisch landschap. Het aantal telpunten is sinds 2017 gestegen van 58 naar 93 in 2021. In 2021 is ca. 2600 hectare agrarische landschap geïnventariseerd. In 2021 zijn de telpunten in de Alblasserwaard niet meer geteld, zodat in dit overzicht alleen de kleigebieden zullen worden toegelicht. Met inmiddels vijf jaar telgegevens, kunnen trends en ontwikkelingen van de vogels van het platteland beter in beeld worden gebracht. In dit tussentijdse overzicht worden de resultaten gepresenteerd en worden de vier deelgebieden voor enkele soorten met elkaar vergeleken. De eenheid die wordt gebruikt is het aantal territoria per 100 ha (100ha=1km²).

De top-drie van de talrijkste broedvogels qua dichtheid bestond in 2021 uit wilde eend (6,8/100ha), kievit (6,8) en meerkoet (6,0), gevolgd door gele kwikstaart (5,2) en fazant (4,2). Deze soorten blijken de voornaamste broedvogels in het agrarische landschap van Zuid-Holland te betreffen, aangezien zij tevens de hoogste presentie bezitten. Wilde eend was met 87% de soort die op de meeste telpunten werd waargenomen.

In 2021 werden ook weer nieuwe MAS-telpunten toegevoegd aan het meetnet en werden ook tellingen uitgevoerd op relatief jonge telpunten. Om een goede vergelijking te kunnen maken, zijn alleen telpunten gebruikt die ten minste vier jaren zijn geteld. Voor wilde eend was 2021 weer een goed jaar met een betere presentie en hogere dichtheid dan in de afgelopen vijf jaar, en ook meerkoet had in 2021 een hoge dichtheid aan broedparen. Kievit blijft nog stabiel en was in de telpunten die ten minste vier jaren zijn geteld de talrijkste akkervogel, maar relatief een lage presentie. Wanneer dus kieviten in een meetpunt aanwezig zijn, zitten er meestal meerdere territoria. Gele kwikstaart is de soort die in de afgelopen vijf jaren in het grootst aantal telpunten aanwezig was, en de verspreiding en dichtheid was in 2021 vergelijkbaar met de gehele periode.

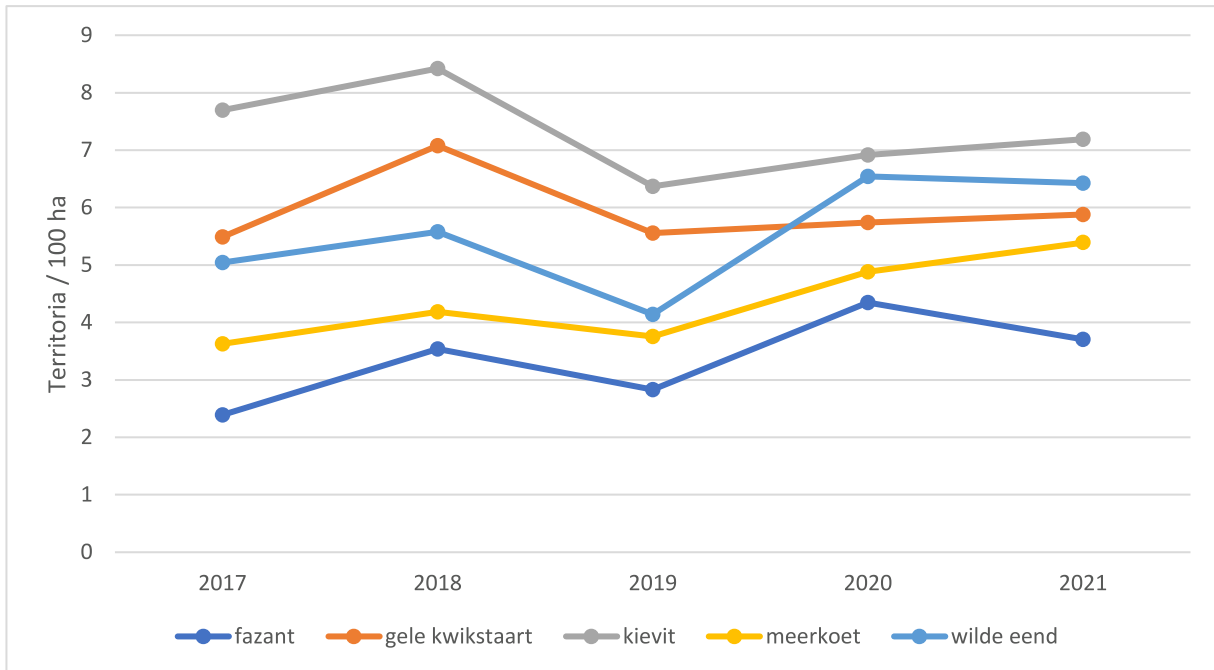
Tabel 1. De vijf meest voorkomende broedvogels binnen het Meetnet Agrarische Soorten in Zuid-Holland. Alleen telpunten die vier of vijf jaar zijn geteld, daarom wijken deze waarden licht af van de tweede alinea.

	dichtheid (broedparen per 100ha)		presentie (aanwezigheid)		
	2021	2017-2021		2021	2017-2021
Wilde eend	6,4	5,6	Wilde eend	86%	80%
Kievit	7,2	7,3	Gele kwikstaart	85%	86%
Meerkoet	5,4	4,4	Meerkoet	72%	65%
Gele kwikstaart	5,9	6,0	Fazant	66%	63%
Fazant	3,7	3,4	Kievit	68%	66%

Ontwikkelingen en trends

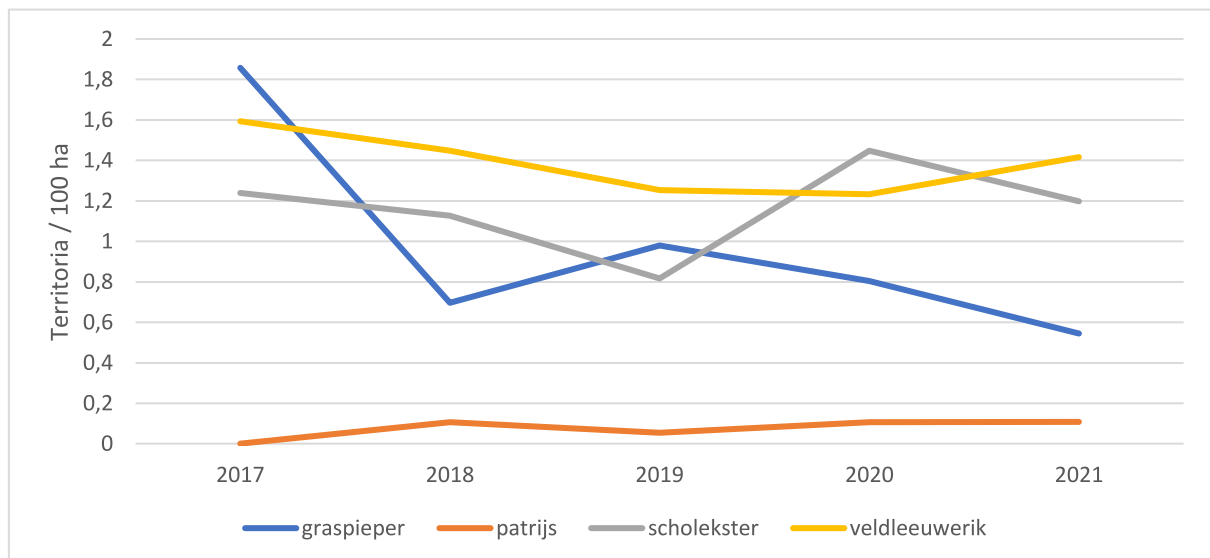
De vijf algemeenste vogels die voorkomen in de zeeleigebieden in Zuid-Holland, vertonen over het algemeen een vrij stabiel beeld over de afgelopen jaren. Wilde eend en meerkoet lijken licht toe te nemen, terwijl kievit een stabiele tot negatieve trend laat zien. Waar gele kwikstaart in 2017 nog de

op één na talrijkste akkervogel was op de meetpunten, stond deze soort in 2021 op de derde plaats. Desalniettemin lijkt gele kwikstaart vrij stabiel te zijn.

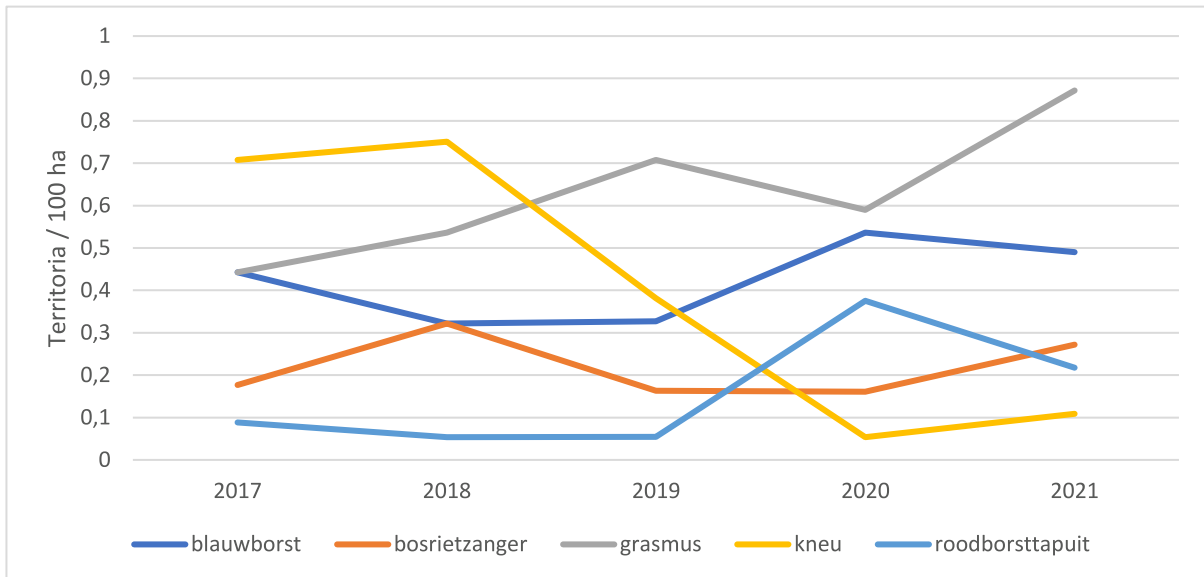

Figuur 1. Ontwikkeling van de dichtheden (territoria / 100 ha) fazant, gele kwikstaart, kievit, meerkoet en wilde eend op meetpunten met ten minste 4 teljaren in het agrarisch gebied van Zuid-Holland van 2017 – 2021 (excl. de Alblasserwaard).

Naast de algemenere soorten, komen nog enkele kenmerkende soorten voor op de meetpunten in het akkerbouwgebied, zoals veldleeuwerik, graspieper en scholekster. De soort met de duidelijkste afname was in 2020 de graspieper, maar deze trend zette zich ook in 2021 weer door. De soort was nog slechts op 14% van de meetpunten aanwezig en had een dichtheid van 0,5 broedparen per 100 hectare. Veldleeuwerik lijkt daarentegen stabiel te blijven in het zeeleigebied. Op het oog lijkt ook patrijs stabiel te zijn, maar van deze soort is sprake van een relictpopulatie en dus een zeer lage dichtheid, waarbij nog slechts een enkel paartje in de meetpunten aanwezig is. De trend van scholekster schommelt maar lijkt over de langere termijn stabiel op de meetpunten in de Hoeksche Waard, IJsselmonde en Voorne-Putten.

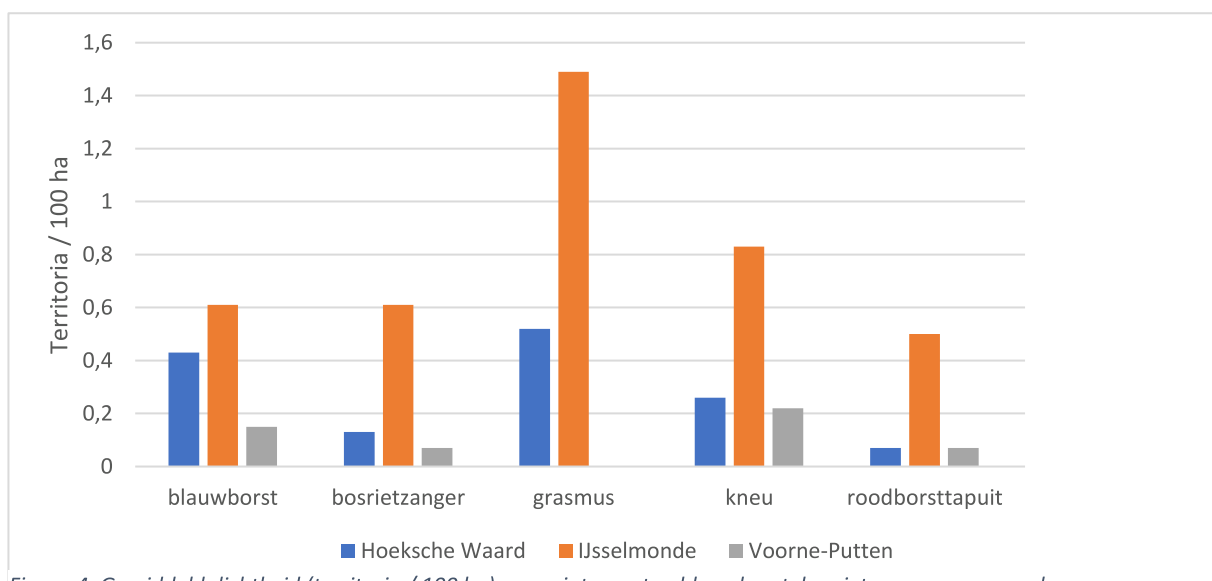
Figuur 2. Ontwikkeling van de dichtheden (territoria / 100 ha) graspieper, patrijs, veldleeuwerik en scholekster op telpunten met ten minste 4 teljaren in het agrarisch gebied van Zuid-Holland van 2017 – 2021 (excl. de Alblasserwaard).

Figuur 3. Ontwikkeling van de dichtheden (territoria / 100 ha) van struweelsoorten blauwborst, bosrietzanger, grasmus, kneu en roodborsttapuit op telpunten met ten minste 4 teljaren in het agrarisch gebied van Zuid-Holland van 2017 – 2021 (excl. de Alblasserwaard).

Het akkerland op de eilanden IJsselmonde, Hoeksche Waard en Voorne-Putten staat bekend als vrij open, en dat blijkt ook wanneer we kijken naar de dichtheden van ruigtevogels. Grasmus is met 0,9 territoria / 100 hectare nog het meest voorkomend, maar ook daarvan is de dichtheid laag. In figuur 5 zijn een aantal typische ruigtesoorten uitgelicht. De dichtheid grasmussen blijkt de afgelopen vijf jaar te zijn toegenomen, maar de meeste soorten zijn stabiel of afgenomen (met name kneu). Blauwborst is overigens een soort die niet afhankelijk is van struweel of ruigte, maar ook in bepaalde gewassen (met name koolzaad) tot broeden komt.

Van de verschillende eilanden blijkt voor elke soort de hoogste dichtheid aanwezig op IJsselmonde. Vooral grasmus is opvallend beter vertegenwoordigd op dat eiland dan op Voorne-Putten en in de Hoeksche Waard. De polders op IJsselmonde zijn over het algemeen dan ook kleiner en kleinschaliger dan op de andere eilanden, waardoor vaker een dijk of een stuk ruigte binnen het telpunt valt. Soorten als grasmus profiteren van zulke landschapselementen.

Figuur 4. Gemiddeld dichtheid (territoria / 100 ha) van ruigtesoorten blauwborst, bosrietzanger, grasmus, kneu en roodborsttapuit in de verschillende telgebieden tussen 2017 – 2021.

Slot

Na vijf jaar MAS-tellingen in Zuid-Holland worden de eerste trends in het agrarisch gebied Zuid-Holland duidelijker. Met sommige soorten blijkt het in het onderzochte gebied nog relatief goed te gaan, terwijl andere soorten in overeenstemming met de landelijke trends achteruitgaan. Op lokale schaal blijken de trends te kunnen verschillen, wat de meerwaarde van het verfijnde meetnet onderstreept. Dankzij uw inzet is het mogelijk geweest om deze gegevens inzichtelijk te maken. Om de kwaliteit van de gegevens en analyses te verbeteren blijven wij ons inzetten om het huidige meetnet te handhaven en waar mogelijk verder uit te breiden. Meer telpunten en een grotere spreiding, alsmede langjarige reeksen, zal een nog beter beeld geven van het verloop van de vogelpopulaties in het agrarisch gebied.

Het tellen van een punt neemt viermaal tien minuten in beslag in de periode van april tot en met juli. Wilt u meer punten voor uw rekening nemen, kent u mensen die zich willen aansluiten of heeft u andere vragen? Neem dan contact op met Niels Godijn via niels.godijn@grauwekiekendief.nl.

Veel plezier met de tellingen in 2022!

Cornelis Fokker, Hans Visser en Niels Godijn, Hendrik-Ido-Ambacht, 27 maart 2022

